

အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ပညာအား ရှင်းလင်းပြခြင်း¹

ဘာသာပြန် - ခိုင်လင်းသူ

အနှစ်ချုပ်

နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော်ခန့်က ဗီယင်နာ သဘောတူစာချုပ်က ကိုဓဉ္စပဒေပြုခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် ပဋိညာဉ်များကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် ဆက်လက် ပြောင်းလဲနေပြီး နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးတွင် ခန့်မှန်းရလွယ်ကူစေခြင်း ဟူသည့် အချက်မှာ အမြဲတစေပင် အရေးပါနေသည်။ အလွန်အကျွံ သီအိုရီ ဖွင့်ဆိုခြင်းများ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း မကြာသေးမီက ထွက်ပေါ်ခဲ့သည့် များစွာသော စာအုပ်စာတမ်းများက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် ပညာရှင်များ ဆက်လက်၍ စိတ်ပါဝင်စားနေသည်ကို ပြသနေသည်။ ယခုဆောင်းပါက ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအား ရှင်းလင်းပြရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော စာအုပ်ခြောက်အုပ်ကို လေ့လာ အကဲဖြတ်သွားပါမည်။ ဥရောပမှ ပညာရှင်များ ရေးသားသည့် စာအုပ်များသည် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆန်းသစ်သော ရှုထောင့်မှ လေ့လာထားခြင်း ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ချဉ်းကပ်ပုံများနှင့် လေ့လာဆန်းစစ်မှု နယ်ပယ်များမှာ ကွာခြားကြသည်။ ပညာရှင် ခြောက်ဦးလုံးက နိုင်ငံတကာ တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများတွင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းကို လေ့လာခဲ့ကြသော်လည်း ဂါဒီနာ (Gardiner)၊ လင်ဒါဖော့ခ် (Linderfalk) နှင့် ဗန်ဒမ်း (Van Damme) တို့က ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းကို အာရုံစိုက်ထားပြီး ဖာနန်ဒက်ဇ် ဒီ ကာဆာဒီဗန်တေး ရိုမာနီ (Fernandez de Casadevante Romani)၊ ကော့ဘ် (Kolb) နှင့် အော်ရာဒီလာရှ်ဗီလီ (Orakhelashvili) တို့က နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ခြင်းများ၊ တစ်ဘက်သတ် လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေတို့အား အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းကိုပါ ဆန်းစစ်လေ့လာခဲ့သည်။ ကော့ဘ်နှင့် အော်ရာဒီလာရှ်ဗီလီတို့က ပြည့်စုံပြီး သီအိုရီ အခြေခံသော ချဉ်းကပ်ပုံကို အသုံးပြုခဲ့ပြီး ဗန်ဒမ်းက WTO ဆုံးဖြတ်ချက် ပြန်လည် လေ့လာရေး အဖွဲ့၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု အလေ့အကျင့်များကို ဦးစားပေး လေ့လာခဲ့သည်။ WTO တရားစီရင်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ သူမ၏ အမြင်နှင့် သိမ်မွေ့သော လေ့လာသုံးသပ်မှုများကို ပြသထားသည့် စာအုပ်သည် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းဆိုင်ရာ စာအုပ် ခြောက်အုပ်ကြားတွင် အကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။ ဗန်ဒမ်း၏ စာအုပ်အပြင် လက်တွေ့ အသုံးချသူများအတွက် ဂါဒီနာ၏ စာအုပ်ကလည်း အသုံးဝင်ပေလိမ့်မည်။

၁။ မိတ်ဆက်

ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းထက် မည်သည့်အရာတွင်မှ သီအိုရီနှင့် လက်တွေ့ နီးနီးကပ်ကပ် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ကြခြင်း မရှိပေ။ နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေများသည် ၁၉၆၉ တွင် ပဋိညာဉ် ဥပဒေများ ဆိုင်ရာ ဗီယင်နာ သဘောတူစာချုပ် (Vienna Convention on the Law of Treaties (VCLT)) မပြဋ္ဌာန်းမီ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍

¹ Micheal Waibel, *The European Journal of International Law* (2011), Vol. 22 No.2, 571-588

ရုန်းကန်ခဲ့ရသည်။ ပဋိညာဉ်များကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရန် သင့်လျော်သော ဥပဒေများ သတ်မှတ်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေမှ အခြား စည်းမျဉ်းများနှင့် လုပ်ရပ်များကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရန် ကြိုးပမ်းခြင်းများ များပြားလှသည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ အမိန့်များဆိုင်ရာ နည်းနာ ချဉ်းကပ်ပုံနှင့် သဘောတရား အမျိုးမျိုးက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဆိုင်ရာ သင့်လျော်သော နည်းလမ်းများနှင့် မည်သူ့တွင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရန် အာဏာရှိသည်တို့အပေါ် အငြင်းအခုံများ ဖြစ်ပွားစေသည်။ ဥပမာ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန် (စာသား) နှင့် ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန် (ရည်ရွယ်ချက်) တွေးခေါ်ပုံများအကြား အငြင်းအခုံ တိုက်ပွဲများ ဖြစ်သည်။

ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဥပဒေသည် နှစ်ပေါင်း (၄၀) ကျော် ဥပဒေအဖြစ် ရှိပြီး ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် အပြောင်းအလဲ အများဆုံး ခေါင်းစဉ်တစ်ခု အဖြစ် ရှိနေသည်။ WTO ဆုံးဖြတ်ချက် ပြန်လည် လေ့လာရေး အဖွဲ့ကဲ့သို့သော အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး အဖွဲ့များကြောင့် ယင်းမှာ ဆက်လက် ပြောင်းလဲနေသေးသည်။ အဆိုပါ ဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲမှုများက နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေများကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပြန်လည် လေ့လာမှုများ ပြုလုပ်စေခဲ့သည်။ မကြာသေးမီက ထွက်ပေါ်ခဲ့သည့် များစွာသော စာအုပ်စာတမ်းများက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် ပညာရှင်များ ဆက်လက်၍ စိတ်ပါဝင်စားနေသည်ကို ပြသနေသည်။²

ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းပညာကို သင်ကြားရန် အကောင်းဆုံး နည်းလမ်းမှာ နိုင်ငံတကာ တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများမှ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် အလေ့အကျင့်များကို လေ့လာခြင်း ဖြစ်သည်။³ လေ့လာခဲ့သော စာအုပ်ခြောက်အုပ်က နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဒေတာဘေ့စ်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးပြီး (Gardiner, at 57) အဆိုပါ ပညာရပ်အပေါ် ကျွန်ုပ်တို့၏ နားလည်မှုအား မြှင့်တင်ပေးသည်။⁴ စာရေးသူ ခြောက်ဦး၏ အမြင်များနှင့် ၎င်းတို့ စာအုပ်များ၏ အဓိက ဆွေးနွေးချက်များမှာ ကွဲပြား ခြားနားကြသည်။ ဂါဒီနာ၊ လင်ဒါဖော့ခ်နှင့် ဗန်ဒမ်းတို့က အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် တွေ့မြင်နေကျ စာအုပ်စာတမ်းများကဲ့သို့ VCLT အရ

² Cf. E. Cannizzaro (ed.), *The Law of Treaties Beyond the Vienna Convention* (2011); O. Corten and P. Klein (eds), *The Vienna Conventions on the Law of Treaties: A Commentary* (2011); O. Dörr and K. Schmalenbach, *Vienna Convention on the Law of Treaties* (2011); M. Fitzmaurice, O.A. Elias, and P. Merkouris (eds), *Treaty Interpretation and the Vienna Convention on the Law of Treaties* (2010); Symposium: 'The Interpretation of Treaties – A Re-examination', 21 *EJIL* 2010 with articles by J.H.H. Weiler, G. Letsas, L. Grover, L. Lixinski, I. Van Damme, R. Pavoni, and L. Crema; Roberts, 'Power and Persuasion in Investment Treaty Arbitration', 104 *AJIL* (2010) 179; M. Villiger, *Commentary on the Vienna Convention on the Law of Treaties* (2009); F. Zarbiev, *Le discours interprétatif en droit international: une approche critique et généalogique* (thesis, 2010); G. Letsas, *A Theory of Interpretation of the European Convention of Human Rights* (2007); A. Qureshi, *Interpreting WTO Agreements: Problems and Perspectives* (2006); M. Panizzon, *Good Faith in the Jurisprudence of the WTO: The Protection of Legitimate Expectations, Good Faith Interpretation and Fair Dispute Settlement* (2006).

³ Sir Michael Wood, Foreword to Gardiner, at xiii.

⁴ Gardiner and Orakelashvili have already been reviewed in this Journal: J. Kammerhofer, 20 *EJIL* (2010) 1282 and M. Fitzmaurice, 20 *EJIL* (2010) 952.

ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေ တို့ကိုသာ အာရုံစိုက်ထားသည်။ ဖာနန်ဒက်ဇ် ဒီ ကာဆာဒီဗန်တေး ရိုမာနို၊ ကော့ဘ်နှင့် အော်ရာဒီလာ့ရှီဗီလီတို့က နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ နိုင်ငံများ၏ တစ်ဘက်သတ် လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေတို့ အပါအဝင် အခြားသော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများမှ လုပ်ရပ်များကိုပါ ဆန်းစစ်လေ့လာခဲ့သည်။

နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေများအကြား တွေ့ရလေ့ ရှိသည့် အမြင်မှာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေသည် ကောင်းကျိုးအတွက် အင်အား တစ်ခု ဖြစ်ပြီး ပြည်တွင်း အစိုးရများ၏ စိတ်ကူးပေါက်သလို လုပ်ဆောင်ခြင်းအား ကန့်သတ်ထားသည်။ နိုင်ငံတကာ ရေးရာတွင် အာဏာယှဉ်ပြိုင်ခြင်း များအား လျှော့ချပေးနိုင်ပြီး အများပြည်သူအတွက် ကောင်းကျိုးပေးနိုင်သည်။ ထိုအယူအဆ အရ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ ပိုများလေ ပိုကောင်းလေ ဖြစ်သည်။ ယင်းအတွေးအခေါ်က အပိုင်း (၄) တွင် ဆန်းစစ်ထားသော ထိရောက်မှု စည်းမျဉ်းဆိုင်ရာ သဘောတရား အပါအဝင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ချဉ်းကပ်ပုံ အချို့ကိုလည်း လွှမ်းမိုးထားသည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့တွင် သက်တမ်းရင့်နေပြီ ဖြစ်သော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ စနစ်သည် လူသားတို့၏ အခြေအနေများ တိုးတက်လာစေရန် ပြောင်းလဲ တိုးတက်နေသည်ဟု ပြောရန် ခက်သည်။ ဥပဒေများအားလုံး နည်းတူ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေသည်လည်း အပြိုင်ဖြစ်နေသော တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် မူဝါဒ အကဲဖြတ်မှုများ ပါဝင်နေသည်။ ယင်းမှာ ဘက်မလိုက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရခက်သည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေသည် အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးတွင် လူသားများကို နိုင်ငံတော်၏ စိတ်ထင်သလို လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတို့မှ ကာကွယ်ပေးရာတွင် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ ထိုကိစ္စရပ်များတွင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေသည် လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီကို ပြည်တွင်း ဥပဒေများမှ (သို့မဟုတ် ဥပဒေများ မရှိသည့် အတွက်) ထွက်ပေါ်လာနိုင်သည့် မတရားမှုများမှ ကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ၏ စည်းမျဉ်းတွင် ပါဝင်သော မူဝါဒများသည် လူ့အချို့ကို ထိခိုက်စေပြီး အချို့အတွက် အကျိုးရှိနိုင်သည်။ ဤသည်မှာ ပြည်တွင်း ဥပဒေများကဲ့သို့ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ အမြင်အပေါ် မူတည်သည်။

၂။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအပေါ် VCLT ၏ ဒဿနပုံစံ အမျိုးမျိုး

အပိုဒ် ၃၁-၃၃ တွင် တွေ့ရသော VCLT ၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများသည် အပေါ်ယံကြည့်လျှင် အငြင်းအခုန်များကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်ပုံ ပေါ်သည်။ သို့ရာတွင် နောက်တစ်ဆင့်၌ VCLT သည် စာရေးသားထားခြင်းဖြင့် အဆိုပါ သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို

လျှော့ချပေးရုံသာ ရှိပြီး⁵ VCLT ၏ ကျယ်ပြန့်သော ဘာသာပြန်ရေး စည်းမျဉ်းများအကြား တစ်သီးပုဂ္ဂလဆန်သည့် ချဉ်းကပ်ပုံများအတွက် လမ်းဖွင့်ပေးထားခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုနိုင်သည့် အာဏာကို နိုင်ငံတကာ တရားရုံး၊ ခုံရုံးများနှင့် ပြည်တွင်း တရားရုံးများအား ပေးထားလေရာ သင့်လျော်သည့် နည်းလမ်းအပေါ် သဘောထား ကွဲလွဲမှုများ ရှိနိုင်သည်။ ယင်းအချက်ကို ရစ်ချတ် ဂါဒီနာက ထောက်ပြခဲ့သည်။ သူက ပဋိညာဉ် အများအပြားသည် ပြည်တွင်း ဥပဒေတွင် အဓိက သက်ရောက်မှု ရှိသည်ဟု ဆိုခဲ့သည် (at 21)။

အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် မေးခွန်းများသည် အငြင်းပွားဖွယ် ရှိနေသေးသော်လည်း VCLT ၏ အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုရေး စည်းမျဉ်းများသည် နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေများ၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း အသွေးအသားထဲတွင် စီးဆင်းနေပြီး ဖြစ်သည်။ ဘရောင်လီ (Brownlie) က ‘ဖော်ပြထားသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများမှာ ယေဘုယျ ပုံစံဖြစ်ပြီး မေးခွန်းများ ပေါ်ထွက်စေသလို ရှေ့နောက်မညီလည်း ဖြစ်နေသည်။’⁶ VCLT မှ ဥပဒေအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းသည် စည်းမျဉ်းများအဆင့်၌ ဖြစ်ပွားပြီး အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူများအတွက် လွတ်လပ်ခွင့် အတော်အတန် ဖွင့်ပေးထားသည်။ VCLT ၏ အပိုဒ် ၃၁ က မဖြစ်မနေ လုပ်ရမည် ဟူသည့် အသုံးအနှုန်း ‘ပဋိညာဉ်ကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရမည်’ ဟု ပါဝင်သည်။ သို့ရာတွင် အပိုဒ် ၃၁ တွင် ပါဝင်သည့် အရာများသည် မည်မျှ အရေးပါသည်ကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိ။ အပိုဒ် ၃၂ တွင်မူ ‘နောက်ဆက်တွဲ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်သည်’ ဟု ဖော်ပြထားခြင်းက နောက်ဆက်တွဲ နည်းလမ်းများသည် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူ၏ လွတ်လပ်ခွင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

အော်ရာဒီလာရှ်ဗီလီက VCTL မတိုင်ခင်နှင့် ပေါ်ပေါက်လာပြီးနောက် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း နည်းလမ်းများမှာ များစွာ ကွာခြားသွားသည်။ ယခုအခါ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်စဉ်တွင် စည်းမျဉ်းများ ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ သူက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် စည်းမျဉ်းများကို ‘အလုပ်သဘောအရ ယူဆချက်များ’⁷ သက်သက်သာ သဘောထားခြင်းက မှားယွင်းမည်ဟု ဆိုသည်။ ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း စည်းမျဉ်းများသည် ပုံသေ စည်းမျဉ်းများ ဖြစ်ပြီး အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည်ကို ပြန်ဆိုသည့် နည်းလမ်းများအား လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ခွင့် ပေးထားပေ (at 309)။ အော်ရာဒီလာရှ်ဗီလီက နိုင်ငံတကာ ဥပဒေမှ စည်းမျဉ်းများအားလုံးနှင့် လုပ်ရပ်များအားလုံးအတွက် အကျုံးဝင်သော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် စနစ်တစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ သူက အများပြည်သူ ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် အဓိပ္ပာယ်

⁵ P. Allott, *The Health of Nations* (2002), at 305.
⁶ I. Brownlie, *Principles of Public International Law* (6th edn, 2003), at 602.
⁷ A term coined by French, ‘Treaty Interpretation and the Incorporation of Extraneous Legal Rules’, 55 *ICLQ* (2006) 281.

ပြန်ဆိုခြင်းကို ပုံစံမျိုးစုံ၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို ဘုရားကျောင်းမှ ရေးသားချက်များဖြင့် လေ့လာသုံးသပ်ခဲ့ပြီး နယ်ပယ်စုံမှ အမှု ဥပဒေများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လေ့လာ သုံးသပ်ခဲ့သည်။

အော်ရာဒီလာရှီဗီဇီ၏ အဆိုအရ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ‘မည်သည့်အရာကို သဘောတူ လက်ခံထားသနည်းဟူသည့်အပေါ် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရန် ဖြစ်သည်’ (at 286)။ စာရေးသူက အကောင်းမြင်စွာပင် ထိုရည်မှန်းချက်ကို ပဋိညာဉ်ဆိုင်ရာ VCLT စည်းမျဉ်းများ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ပြည့်မီနိုင်သည်ဟု ဆိုထားသည်။ သူ့အတွက်မူ အမှု တစ်ခုချင်းစီအလိုက် လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းက လက်ခံနိုင်ဖွယ် နည်းလမ်း မဟုတ်ပေ။ သူ၏ အခေါ်အဝေါ်အရ ဥပဒေမဟုတ်သည့် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်စဉ်၏ လွှမ်းမိုးမှုကို တတ်နိုင်သမျှ ရှောင်ရှားရမည်။ ဥပဒေတွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းပြရန် ရည်ရွယ်သည့် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်စဉ်သည် ဥပဒေနှင့် မညီသည့် လွှမ်းမိုးမှု တစ်ခု ဖြစ်သည် (at 85)။

ကော့တ်က အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုနည်း ပုံစံ လေးမျိုးကို ခွဲခြားပြခဲ့သည် (at 166-170)။ ပထမနည်းလမ်းမှာ စာသားကို လုပ်ဆောင်ရမည့် အရာဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယ နည်းလမ်းမှာ နောက်ခံ အခြေအနေနှင့် ယေဘုယျ စည်းမျဉ်းများကို ခြုံငုံကြည့်ရှုသည့် နည်းလမ်း ဖြစ်ပြီး တတိယနည်းလမ်းမှာ လုပ်ဆောင်ရမည့် အရာအားလုံးတွင် ပါဝင်သည့် တရားစီရင်ရေး၊ နိုင်ငံရေး (သို့) လူမှုရေး နောက်ခံများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် နည်းလမ်းဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးနည်းလမ်းမှာ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသူက လိုချင်သည့် ရလဒ်ကို ရအောင် လုပ်ဆောင်သော ရလဒ်ကို အခြေခံသည့် နည်းလမ်း ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် ရှုပ်ထွေးသော မော်လီကျူး တစ်ခုလိုဖြစ်ပြီး ပညာရပ်ဆိုင်ရာနှင့် လုပ်ဆောင်ရမည့် အရာများ ပါဝင်ပြီး အခြေခံ တန်ဖိုးများ၊ ရလဒ် အခြေခံခြင်းနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့် လူမှု ဖူလုံရေးအကြား တင်းမာမှု ဟူသည့် အက်တန် သုံးခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည် (at 927)။

ဂါဒီနာ၊ ဖာနန်ဒက်ဇ် ဒီ ကာဆာဒီဗန်တေး ရိုမာနီနှင့် ဗန်ဒမ်းတို့က ILC ၏ မတူသော အရာများ အပြန်အလှန် ဓာတ်ပြုကာ အသစ်တစ်ခု ထွက်ပေါ်လာခြင်း ဟူသည့် ချဉ်းကပ်ပုံ (crucible approach)⁸ ကို လက်ခံထားကြသည်။ ထို့ကြောင့် VCLT ၏ အပိုဒ် ၃၁ နှင့် ၃၂ တွင် ပါဝင်သည့် အရာများကို ‘တစ်ခုတည်း ပေါင်းစပ်ထားသော လုပ်ဆောင်ချက်’ အဖြစ် စုပေါင်းထားသည်

⁸ UN Conference on the Law of Treaties: Official Records: Documents of the Conference, A/Conf.39/11/Add.2, 39, at para. 8; Gardiner, at 9, n. 16.

(Gardiner, at 9-10; Fernandez, at 155)⁹ ဗန်ဒမ်းက ‘အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု အားလုံးသည် နောက်ခံ အခြေအနေပေါ် မူတည်သည်’ ဟု ရှုမြင်ခဲ့ပြီး ‘နောက်ခံ အခြေအနေက မည်သို့ အဓိပ္ပာယ် ရှိမည်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်မှာ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသူ၏ အခွင့်အရေးပင် ဖြစ်သည်’ ဟု ဆိုခဲ့သည် (at 213)။ အလားတူပင် ဂါဒီနာက အဓိပ္ပာယ်သည် နောက်ခံ အခြေအနေမှ ခွဲခြား၍ မရ၊ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် အဓိပ္ပာယ်သည် နောက်ခံ အခြေအနေနှင့် နီးကပ်စွာ ဆက်စပ်နေပြီး ဗီယင်နာ စည်းမျဉ်းများမှ သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများ အားလုံးနှင့် တွဲ၍ စဉ်းစားရမည် ဖြစ်သည် ဟု ဆိုခဲ့သည် (at 165-176)။

ဂါဒီနာက VCLT စည်းမျဉ်းများသည် ပြန်လည်ချေပ၍ မရသော အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုမှုအတွက် နည်းလမ်း အဆင့်ဆင့်ကို ဖော်ထုတ်ပေးခြင်း မဟုတ်ပေ ဟု ဆိုသည် (at 9)။ စည်းမျဉ်းများသည် ‘သိပ္ပံနည်းပညာဖြင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်သည့် ရလဒ်များ ထုတ်နိုင်ရန် ရိုးရှင်းသည့် သဘောတရားအမြင်များ’ မဟုတ်ပေ။ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသူ၏ အကဲဖြတ်မှုသည် အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည်။ စည်းမျဉ်းများက အချို့သော ကိစ္စရပ်များကို လုံးဝ ဖြေရှင်းမရ ဖြစ်စေပြီး (at 7) ပျော့ပြောင်းမှုလည်း သိပ်မရှိလှပေ။ VCLT က အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် ချဉ်းကပ်ပုံ အချို့ကို လက်ခံထားသည်။ VCLT တွင် ‘အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူကို ထိန်းလည်း ထိန်းချုပ်နိုင်ပြီး အားလည်း အားပေးသည့် တွေးခေါ်ပုံနှင့် အစီအမံ စည်းမျဉ်းများ’ ပါရှိသည် (Van Damme, at 38)။ VCLT စည်းမျဉ်းများသည် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်း စည်းမျဉ်းများနှင့် အမြဲ ထိတွေ့မှု ရှိနေပြီး VCLT သည် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသူကို ချုပ်နှောင်ထားမည် (သို့) ယနေ့ခေတ် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းမှ ထွက်ပေါ်လာသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို လုံလောက်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်မည် မဟုတ် ဟူသည့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများအား လျော့ကျစေသည်။

VCLT က အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း ငြင်းခုံမှုများကို အဆုံးသတ်ခဲ့သလား ဟူသည့်အပေါ် လင်ဒါဖော့ခ်၏ အမြင်မှာမှာ မသဲမကွဲ ဖြစ်နေသည်။ သူက ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်နေသော အဆိုနှစ်ခုကို ဖော်ပြခဲ့သည်။ ရှေးဦးစွာ ဗီယင်နာ သဘောတူစာချုပ် အပိုဒ် ၃၁-၃၃ ရှိလာသောကြောင့် ၂၀ ရာစု နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ စာပေများတွင် ဖော်ပြခဲ့သော အငြင်းပွားဖွယ်ရာ အများပြားကို နောက်ဆုံးတွင် ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ပြီဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဒုတိယ အနေဖြင့် မကောင်းသည့် အချက် တစ်ချက်မှာ ဗီယင်နာ သဘောတူစာချုပ် အပိုဒ် ၃၁-၃၃ အတွက် အသုံးပြုထားသည့် စာသားများသည် ၎င်းတို့၏ စံနှုန်း သဘောတရားများ နည်းတူ ဖြစ်နိုင်သော အမြင်အမျိုးမျိုးကို ထွက်ပေါ်လာစေသည် (at 3)။

⁹ Report of the ILC on the second part of its seventeenth and on its eighteenth session, in *Yrbk Int'l Law Comm* (1966), ii, 219. Cf. also Abi-Saab, 'The Appellate Body and Treaty Interpretation', in G. Sacerdoti, A. Yanovich, and J. Bohanes (eds), *The WTO at Ten - The Contribution of the Dispute Settlement System* (2006), at 459.

သူက ဆန့်ကျင်ဘက် အမြင်နှစ်ခုကို ချပြခဲ့သည်။ ပထမအမြင်မှာ ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် စည်းမျဉ်းများဖြင့် စည်းကြပ်နိုင်ခြင်း မရှိသော အနုပညာ တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် နိုင်ငံရေး လုပ်ဆောင်ချက် တစ်ခုသာ ဖြစ်သည် ဟူသော သံသယထားသည့် အမြင်ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ခုမှာ အဆိုအတွက် အဖြေမှန် တစ်ခု ရှိခြင်း (at 4) ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူက တန်ဖိုးထားမှုကို ကြားချခြင်း ဖြစ်စဉ်မှ တစ်ဆင့် သတ်သတ်မှတ်မှတ် ရလဒ်တစ်ခု ရရှိနိုင်ရန် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း စဉ်းမျဉ်းများ ကျင့်သုံးသည်။ လင်ဒါဖော့ခ်ကိုယ်၌ကမူ ထိုအမြင်နှစ်ခုအကြား ကြားချထားသော အမြင်တစ်ခုကို ကိုင်စွဲသည်။ အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်မှုများဖြင့် ကန့်သတ်ထားခြင်း ခံရသော စည်းမျဉ်းဥပဒေ တစ်ခုက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်စဉ်ကို ကိုင်တွယ်ထားသည် (at 4-9)။ သို့ရာတွင် တိတိပပ ရှိသော ဥပဒေ အနည်းငယ်မျှသာ ရှိလေရာ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူများအတွက် လူးသာလွန်သာ လွတ်လပ်မှု ရှိပေသည်။

၃။ နောက်ခံ အခြေအနေကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း

ကော့ဘ်၏ စာအုပ်တွင် ရည်မှန်းချက် နှစ်ခု ရှိပြီး နှစ်ခုလုံးကို လေးစားဖွယ် ကောင်းစွာပင် ပြည့်မြောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ရှေးဦးစွာ သူက ပဋိညာဉ်များ၊ နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေ၊ အထွေထွေ စည်းမျဉ်းများ၊ တစ်ဘက်သတ် လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြုပြီး အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသည်ကို လေ့လာဆန်းစစ်သော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဆိုင်ရာ ယေဘုယျ သီအိုရီ တစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ သူ၏ လေ့လာသုံးသပ်ချက်တွင် စာအုပ်စာတမ်းများတွင် တွေ့ရသည့်အတိုင်း ပြည်တွင်း ဥပဒေများကို အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းအား လျစ်လျူရှုထားဘဲ အမျိုးမျိုးသော ပြည်တွင်း ဥပဒေများ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အစဉ်အလာနှင့် ဆက်စပ်ထားသည် (ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီ၊ တောင်အာဖရိကနှင့် ရိုးရာဥပဒေ အသုံးပြုသည့် နိုင်ငံများ)။

ဒုတိယအနေဖြင့် ကော့ဘ်က ဥပဒေ မပေါ်ထွက်ခင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းဟူသည့် ယုံတမ်း အဆိုကို ချေဖျက်ထားပြီး နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသည့် ခေတ်ပေါ် သီအိုရီများ အနေဖြင့် အယူအဆဟောင်းများကို စွန့်ပစ် တော်လှန်ရန် လှုံ့ဆော်ထားသည် (at 124)။ “ထိုနည်းလမ်း (အပြုသဘောဖြင့်သာ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း) သည် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေရေးရာ၏ လက်တွေ့အခြေအနေနှင့် ဆန့်ကျင်ဖီလာနေသည်။ နေရာတိုင်း၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာ

ဥပဒေတွင် ဥပဒေ အသုံးပြုခြင်းသည် အရေးပါသော၊ ဖန်တီးမှု ပြုရသည့် အစိတ်အပိုင်း ပါဝင်သည်” (at 3)။¹⁰ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် ဥပဒေ ဖော်ထုတ်ဖန်တီးခြင်းတို့သည် အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်နေသည် (at 931)။

ကော့ဘ်အတွက်မူ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေသည် သက်ဝင်လှုပ်ရှားနေသည့် ဥပဒေ ဖြစ်သည် (at 3)။ ယင်းမှာ စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက် ပြောင်းလဲနေပြီး ပုံသေ စည်းမျဉ်းများ ဟူ၍ မရှိပေ။ ဥပဒေကို ပုံသေ သတ်မှတ်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းသည် အချည်းနှီးသာ ဖြစ်လိမ့်မည်။ ကော့ဘ်က “ဥပဒေက ၎င်းဘာသာ ၎င်း ရွေ့လျားခြင်း မပြုနိုင်သည့် နယ်ပယ်များတွင် အသံတိတ်နေခြင်းများကို အဆုံးသတ်ရန် ဥပဒေ သဘောတရားကို ချဲ့ထွင်ခြင်း လိုအပ်သည်။ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းက ဥပဒေ သဘောတရားကို နယ်ပယ်သစ်များသို့ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်နိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေများကို လမ်းဖွင့်ပေးပြီး အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်စဉ်မှာလည်း ကျယ်ပြန့်သော သဘောတရား တစ်ခု ဖြစ်လာသည်။” ဟု ဆိုသည် (at 6)။¹¹ ကော့ဘ်၏ မျှော်မှန်းချက် တစ်ခုမှာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် နိုင်ငံရေးကို ပို၍ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် ဥပဒေပြုခြင်း လုပ်ငန်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပြီး (at 163) ရှေ့နောက်ညီမှု၊ ရှင်းလင်းမှု၊ ပြီးပြည့်စုံမှု မရှိသော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ အစီအစဉ်တွင် ဥပဒေအရ သေချာမှုကို ရှာဖွေပေးနိုင်မည့် အပြုသဘောဆောင်ခြင်း လိုအပ်နေခြင်းက တန်ပြန် ထိန်းညှိထားသည်။ သူက နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ အစီအစဉ်ရှိ နိုင်ငံတကာတွင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းကို ရှင်းလင်းပြနိုင်သော စနစ်ဆိုင်ရာ အချက် ငါးချက်ကို ထောက်ပြခဲ့သည်။ ယင်းတို့မှာ (၁) နိုင်ငံအချင်းချင်းအကြား ဥပဒေစနစ်အရ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်း၊ (၂) စံနှုန်းများနှင့် ပြောင်းလဲနိုင်သော ဥပဒေများအတွက် အခန်းကဏ္ဍ ရှိခြင်း (၃) ပြန့်ကျဲနေပြီး မသေချာသော လက္ခဏာ ရှိခြင်း (၄) စံနှုန်းများနှင့် နိုင်ငံရေးတို့က လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်း၊ လွှမ်းမိုးနိုင်ရန် လမ်းကြောင်း ဖွင့်ထားခြင်းနှင့် (၅) အတူယှဉ်တွဲ တည်ရှိခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းခြင်း ဥပဒေဆိုင်ရာ သဘောတရားများ (at 133-153) တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ကော့ဘ်က နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ အပါအဝင် ဥပဒေစနစ် အများစုတွင် အဘယ့်ကြောင့် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း အခန်းကဏ္ဍမှာ အချိန်ကိုလိုက်၍ ပြောင်းလဲနေရသည်ကို ရှင်းပြခဲ့သည်။ ဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် ဥပဒေပြုသူ၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ခြိမ်းခြောက်သည်ဟု ယူဆသော

¹⁰ Report of the ILC on the second part of its seventeenth and on its eighteenth session, in *Yrbk Int'l Law Comm* (1966), ii, 219. Cf. also *Abi-Saab, 'The Appellate Body and Treaty Interpretation'*, in G. Sacerdoti, A. Yanovich, and J. Bohanes (eds), *The WTO at Ten - The Contribution of the Dispute Settlement System* (2006), at 459.

¹¹ [U]ne extension du concept du droit... de rompre le mutisme des espaces dans lesquels le droit a cette particularité de ne pas se mouvoir seul, dans toute sa «pureté». L'analyse rationnelle peut permettre une pénétration progressive du concept juridique au-delà de ces nouvelles frontières et donc une constitutionnalisation plus large du processus interprétative au sens large' (my translation)

ဥပဒေပြုသူများနှင့် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းအတွက် ကျယ်ပြန့်သော သဘောတရားကို တောင်းဆိုနေသူများ၏ လွန်ဆွဲမှုအကြား ဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း အခန်းကဏ္ဍက လွန်းထိုးနေသည်။ ဒုတိယ အုပ်စုက အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းက အာဏာ ခွဲဝေမှု၊ ဥပဒေ၏ တည်ဆောက်ပုံနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုတွင် လွှမ်းမိုးမှု ရှိသော ဥပဒေပုံစံ အပေါ် မူတည်နေသည်ဟု ယူဆကြသည်။ တစ်ဘက်တွင်လည်း French L'Ecole de l'Exégèse က ပထမ အဆိုကို ဆန်းစစ်ခဲ့ပြီး 'ပြဋ္ဌာန်းသော စာသားသည်သာ အရာအားလုံး ဖြစ်သည်' ဟူသည့် စည်းမျဉ်းကို ချမှတ်ခဲ့သည် (at 36)။ ထိုသို့ စာသားအပေါ်သာ အစွဲထားခြင်းကို ကျိုးကြောင်းပြ ဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် စီးပွားရေးအတွက် တည်ငြိမ်သော ဥပဒေ မူဘောင် ထားရှိရန် လိုလားခြင်းတို့က အားပေးသည်။ ၁၉ ရာစု ဒုတိယပိုင်းလောက်တွင် ကျိုးကြောင်း ဆင်ခြင်မှု၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေး တိုးတက်မှုတို့ကို ဆန့်ကျင်ခြင်း အရှိန်မြှင့်လာသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှာ ပြောင်းလဲနေခဲ့သည်။ ပြောင်းလဲမှုသည် အဓိက အကြောင်းအရာ ဖြစ်လာခဲ့ပြီး လူမှုရေး မေးခွန်းများလည်း ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် တရားဝင် ပုံသေဖြစ်မှုကို ဆန့်ကျင်လာကြသည်။ ဥပဒေသည် အခြေအနေသစ်နှင့် ကိုက်ညီလာသည် (သို့မဟုတ် ကိုက်ညီအောင် လုပ်ခဲ့သည်)။ ထို့ကြောင့် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသူများ၊ အထူးသဖြင့် တရားသူကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ ကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။

အခန်း (၄) က တသမတ်တည်းနှင့် အခြေအနေပေါ် မူတည်၍ (positivist and non-positivist) အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတို့ကို ဆန်းစစ်ထားသည်။ တသမတ်တည်း အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် အချက် (၈) ချက် ပါဝင်သည်။ (၁) တရားသူကြီးများသည် ဥပဒေ ရည်ရွယ်ချက်ကို ရှာဖွေကြရသည်။ (၂) ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းက အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသည့် နည်းလမ်းများကို တရားဝင် ဖြစ်စေသည်။ (၃) ဥပဒေနှင့် အချက်အလက်များသည် တသီးတခြားစီ ဖြစ်သည်။ (၄) ဥပဒေသည် ပြီးပြည့်စုံသည်။ (၅) တရားဝင် ဥပဒေမှာ ရေးသားထားသော ဥပဒေ တစ်ခုတည်းသာ ရှိသည်။ (၆) ဥပဒေတိုင်းတွင် ရှင်းလင်းသော အဓိပ္ပာယ် တစ်ခုတည်းသာ ရှိသည်။ (၇) လွှတ်တော်သည် ဥပဒေဖန်တီးရန် တစ်ခုတည်းသော နေရာဖြစ်ပြီး (၈) အာဏာများ ခွဲဝေထားခြင်း၊ ဥပဒေအရ တန်းတူညီခြင်းနှင့် တရားစီရင်မှု၏ လုံခြုံရေးတို့ ရှိသည်။

ဆန့်ကျင်ဘက် အနေဖြင့် non-positivist သဘောတရားက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူ၏ စိတ်နေသဘောထား၊ အတွေးအခေါ်၊ ချဉ်းကပ်ပုံနှင့် လူမှု၊ နိုင်ငံရေး နောက်ခံအခြေအနေတို့ အပါအဝင် အခြေအနေကို လိုက်၍ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းကို အဓိကထားသည် (at 80)။ အခြေအနေကို လိုက်၍ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ခေါင်းစဉ်အောက်ရှိ သဘောတရားများက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် စာသားကို မှန်ကန်စွာ ဖတ်ရှုခြင်းသာမက တန်ဖိုးများလည်း

ပါဝင်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုထားသည် (at 103)။ ဗန်ဒမ်းက WTO ၏ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး စနစ် ရင့်ကျက်လာမှ မဟုတ်ဘဲ အစကတည်းကပင် WTO ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် ပြန်လည် လေ့လာရေး အဖွဲ့၌ တရားစီရင်မှုများကို အခြေအနေကို လိုက်၍ ပြန်လည် သုံးသပ်ကြောင်း သက်သေများ တွေ့ခဲ့ရသည် (အခန်း ၆)။ အပေါ်ယံအားဖြင့် အဖွဲ့က အစောပိုင်း အချိန်များတွင် VCLT ကို စံနှုန်းအဖြစ် မကြာခဏ ကိုးကားပြီး အလွန်အကျွံ တရားဝင်ဖြစ်သော ပုံစံဖြင့်သာ သွားခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် တဖြည်းဖြည်းနှင့် ပို၍ ပျော့ပြောင်းသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် နည်းလမ်းများ ပြောင်းလဲ အသုံးပြုလာခဲ့သည်။

ကော့ဘ်စာအုပ်၏ ဒုတိယပိုင်းတွင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် ဖော်ထုတ်ခြင်းတို့ကို နှိုင်းယှဉ်ပြီး အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သူ၏ သဘောထားကို ပြသခဲ့သည်။ သူက ရှင်းလင်းသော အဓိပ္ပာယ် မရှိသည့် စာသားများ (at 416) မှ မူရင်း အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်ဖြန့် ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ၎င်း၏ အထူးအဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ထုတ်ခြင်း (at 431-442)၊ ထိုမှတစ်ဆင့် ထိုစာသား မည်သို့ ကိုက်ညီမှု ရှိသည်ကို ဖော်ပြသည့် နောက်ခံအခြေအနေ (at 474) သို့သွားသည်။ အဆုံးသတ် အနေဖြင့် ထင်ရှားပြီး မေးခွန်းထုတ်စရာ မဟုတ်သည့် ‘နောက်ခံအကြောင်းအရာ မရှိဘဲ စာသားများ ရှိမလာ၊ နောက်ခံအကြောင်းအရာ (စံနှုန်းဆိုင်ရာ ဝန်းကျင်) မရှိဘဲ စံနှုန်း ရှိမလာ’ ဟူသည့် အဆင့်ကို ရောက်ရှိသွားသည် (at 457)။¹² နောက်ခံ အခြေအနေသည် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရာတွင် ဖန်တီးမှု အပြုနိုင်ဆုံး အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည် (at 458)။ သူက ‘နောက်ခံအခြေအနေသည် အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုခြင်း၏ အရာအားလုံး ဖြစ်သည်’¹³ ဟု ကောက်ချက်ချခဲ့သည် (at 459)။ နောက်ခံအခြေအနေကို လိုက်၍ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရာတွင် ဗဟိုချက်တူသော စက်ဝိုင်းများ အများအပြား ရှိသည်။ ရှေးဦးစွာ စာသားအတွင်းတွင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူက စကားလုံး၊ စာကြောင်း (သို့) တစ်ခုလုံးကို ဖတ်ရှုပြီး စာပိုဒ်များ (အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် တစ်ခုလုံးက အစိတ်အပိုင်းများထက် ပိုသောကြောင့် ဖြစ်သည်) ကိုသာ နားလည်၍ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုနိုင်သည် (at 459)။ ဒုတိယအနေဖြင့် စာ၏ ပြင်ပထွက်၍ (ကျယ်ပြန့်သော အခြေအနေ) ဆိုလိုသည်မှာ ထိုကိစ္စရပ်ကိုပင် အခြားသောသူများ မြင်သော အမြင်ကို လေ့လာနိုင်သည် (at 463)။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် နောက်ခံ အခြေအနေ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အခြေအနေ (အကျယ်ပြန့်ဆုံး အခြေအနေ) ကို လေ့လာနိုင်သည် (at 467)။ ဆိုလိုသည်မှာ ပဋိညာဉ် တစ်စောင်ကို အဆုံးသတ်ပြီးနောက် နောက်ဆက်တွဲ အလေ့အကျင့်နှင့် သဘောတူညီချက်များ၊ ပါဝင်သူများအကြား ဆက်ဆံရေးအပေါ် သက်ရောက်နိုင်သော အခြား နိုင်ငံတကာ ဥပဒေမှ စည်းမျဉ်းများ စသည်တို့ကို လေ့လာခြင်း ဖြစ်သည် (VCLT အပိုဒ် ၃၁ (၃))။

¹² '[P]as de texte sans context, pas de norme sans context (environnement normative)' (my translation).
¹³ 'Context est le Jupiter de l'interprétation; mais il en est aussi le Lucifer' (my translation).

ဖာနန်ဒက်ဇ် ဒီ ကာဆာဒီဗန်တေး ရိုမာနီက နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ်ပြန်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုရှေးကျသော ပုံစံတစ်ခုကို တင်ပြခဲ့သည်။ သူက နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်း အမျိုးမျိုးတွင် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းက အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍ တစ်ခုဖြစ်ပြီး အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသူများမှာ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံများ၊ နိုင်ငံတကာ တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများ စသည်ဖြင့် ပို၍ အမျိုးအစား စုံလင်လာသည်။ စာမျက်နှာ ၃၀၀ ရှိသည့် စာအုပ်တွင် ဖာနန်ဒက်ဇ်က ပဋိညာဉ်များ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းသာမက ယေဘုယျ အားဖြင့် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းကိုပါ ဆွေးနွေးထားသည်။ ရည်မှန်းချက် ကြီးသော်လည်း တကယ်တမ်း ပြည့်မီအောင် မဆွေးနွေးနိုင်ခဲ့ပေ။ သီအိုရီများ အလွန်အကျွံသုံးခြင်း၊ အမျိုးအစားများ အလွန်အကျွံ ခွဲထားခြင်းတို့ကြောင့် သူ၏ စာအုပ်မှာ ဖတ်ရမလွယ်ပေ။ သူ၏ ချဉ်းကပ်ပုံမှာ ဂါဒီနာနှင့် ဗန်ဒမ်းတို့၏ လက်တွေ့ကျသော ချဉ်းကပ်ပုံနှင့် လုံးဝ ဆန့်ကျင်နေသည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို အင်စတီကျူးရှင်း အဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အပိုင်းပိုင်း ခွဲခြားခြင်းတို့က အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသည့် ဖြစ်စဉ်နှင့် ဖြစ်စဉ်၏ ရလဒ်များအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိသည်။ သူက နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် ပို၍ ယေဘုယျကျသော အသုံးအနှုန်းများ သုံးနှုန်းလာသည်ကို သတိပြုမိခဲ့သည်။ တစ်ခါတရံ ပဋိညာဉ်များက ကွဲပြားခြားနားလွန်းသော အုပ်စုများအကြား အနိမ့်ဆုံး ညှိနိုင်သည့် အချက်များကိုသာ ဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရာတွင် အမြန်ဆုံး တိုးတက်နေသည့် ပြည်တွင်း တရားရုံးများက နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းအား အာရုံစိုက်ကြခြင်း မရှိပေ။

ဖာနန်ဒက်ဇ်က ပဋိညာဉ်များကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် တစ်ဖက်သတ် ကြေညာချက်များနှင့် နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေများကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့်အခါ ဖန်တီးမှု အပိုင်းက ပို၍ ထင်သာ မြင်သာသည်ဟု ဆိုသည်။ သူ့စာအုပ်၏ ပထမပိုင်းက နိုင်ငံတော်က အလိုအလျောက် အဓိပ္ပာယ်ပြန်ခြင်း (အော်ရာဒီလာရှီဗီလီနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဖာနန်ဒက်ဇ်က ယင်းကိစ္စကို သိပ်အဆိုး မမြင်လှပေ) အပါအဝင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတော်၏ သက်ရောက်မှုများကို ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ဘာသာစကားသည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံ၏ အင်္ဂါရပ်ဖြစ်သည်။ အချုပ်အခြာအာဏာကို ဘာသာစကားမှ တစ်ဆင့် ဖော်ပြသည်။ ယင်းမှာ အမျိုးမျိုးသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းများ အကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည့် အကြောင်းအရာ ဖြစ်လာသည် (at 1)။ နိုင်ငံများ လွတ်လပ်စွာ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရန် ရိုးရိုးသားသား ရှိကြရမည် ဖြစ်ပြီး ယင်းက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရာတွင် နိုင်ငံများ အလိုကျ ပြုလုပ်ခြင်းကို လျှော့ချပေးသည် (at 14)။ သို့ရာတွင် ဖာနန်ဒက်ဇ်က ဘာသာစကားက သူ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မည်ကဲ့သို့ အဘယ်အတွက်ကြောင့်

ယူရသည်နှင့် ၎င်း၏ လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ပြနိုင်သော သက်ရောက်မှုများကို ရှင်းပြရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ ဘာသာစကားသည် သဘာဝ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုသာ ဖြစ်လေရာ အချုပ်အခြာအာဏာအောက်တွင် အားနည်း ပျောက်ကွယ် သွားနိုင်သည်။

အပိုင်းနှစ်တွင် ဖာနန်ဒက်ဇ်က VLCT ၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း စည်းမျဉ်းများကို ဆွေးနွေးထားပြီး ၎င်းတို့ကို ICJ နှင့် အခြားခုံရုံးများက အသုံးပြုပုံအား ဆန်းစစ်ထားသည်။ ဖာနန်ဒက်ဇ်က ICJ သည် စာသားအပေါ် အလေးထားမှု များလွန်းသည်ဟု ဝေဖန်ထားသည် (at 156)။ တစ်ဘက်တွင်မူ အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း (arbitral jurisprudence) များသည် ICJ ကဲ့သို့ တရားစီရင်ရေး အစိတ်အပိုင်းကြီး တစ်ခု မဟုတ်စေကာမူ ယင်းတို့က VCLT တွင် ချမှတ်ထားသည့် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း စည်းမျဉ်းများကို အပြည့်အဝ လိုက်နာသည် (at 177)။ ဤအပိုင်းမှ အခန်းနှစ်ခန်းလုံးတွင် အမှုများအကြောင်း ဆွေးနွေးသည်မှာ ပုံမှန်သာ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဖတ်ရှုသူအနေဖြင့် ထူးထူးခြားခြား ဗဟုသုတ ရနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် လေ့လာမှုများအတွက် ပို၍ အကျိုးရှိမည်ဟု ဆိုနိုင်သော အပိုင်း (၃) က ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုခြင်းထက် ကျော်လွန်၍ ဆွေးနွေးထားသည်။ ဖာနန်ဒက်ဇ်က ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်၊ ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီနှင့် အထွေထွေ ညီလာခံတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၊ တစ်ဘက်သတ် ကြေညာချက်များ အပါအဝင် အင်စတီကျူးရှင်း ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် စာချုပ်စာတမ်းများအား အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းကို ဆန်းစစ်ထားသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အခန်း (၁၂) တွင် ICJ က ၎င်း၏ အကြံဉာဏ်ပေးနိုင်သည့် စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို မည်သည့် အခြေအနေများတွင် အသုံးပြုသည်၊ ၎င်း၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို သဘောတူညီမှု ပေးသည့် စာချုပ်စာတမ်းများအား မည်ကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည်တို့ကို ဆွေးနွေးထားသည်။

လင်ဒါဖော့ခ်အတွက်မူ ကျွန်ုပ်တို့သည် ပဋိညာဉ်များ အများအပြား ရှိသည့် ခေတ်တွင် နေထိုင်နေရသည် ဟူသည့် အဆိုဖြင့် စဖွင့်ထားသည် (at 1)။ သူက ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေထက် ပဋိညာဉ်ကို ပို၍ သဘောကျသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ဓလေ့ထုံးတမ်းများက နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း ရင်ဆိုင်နေရာသော စိန်ခေါ်မှုများကို အပြည့်အဝ မတုံ့ပြန်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း စည်းမျဉ်းများက ဆက်သွယ်ပြောဆိုသော ယူဆချက်များကို ခွင့်ပြုပေးသည် (at 50)။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူများသည် စာသားကို မည်ကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရသည်ဟူသည့် သတ်မှတ်ချက်များ ဖြစ်သည့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုသော ယူဆချက်များနှင့် အလုပ်လုပ်ကိုင် နေရသည်။ ဆက်စပ်တွေးခေါ်နိုင်သည့် အချက်တစ်ခုမှာ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည် ပဋိညာဉ်ကို ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်၍ ရေးဆွဲခဲ့ကြသည်။ လင်ဒါဖော့ခ်က ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ်

ပြန်ဆိုခြင်းအတွက် စည်းမျဉ်း (၄၄) ခုကို မိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့ကို သူဖော်ထုတ်၊ ထောက်ခံခြင်းတွင် အောင်မြင်မှု အတိုင်းအတာလည်း ကွာခြားခဲ့သည်။ ဥပမာ စည်းမျဉ်း (၃၁) က လူသိများသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၏ ထိရောက်မှု စည်းမျဉ်းကို ဆွေးနွေးထားသည်။ ယင်းစည်းမျဉ်းအရ ပဋိညာဉ်၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ အားလုံးကို အဓိပ္ပာယ် တစ်ခု ထွက်သည်အထိ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသင့်သည်ဟူ၍ ဖြစ်ပြီး လင်ဒါဖော့ခ်က အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားထားသည်။ ဘာသာဗေဒ သဘောတရားအရ ပဋိညာဉ် ပြဋ္ဌာန်းချက် တစ်ခုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မသိသာသော အဓိပ္ပာယ် တစ်ခု ကောက်နှုတ်နိုင်သည်။ ပြဋ္ဌာန်းချက် တစ်ခုကို အသုံးပြုခြင်းက ပဋိညာဉ်၏ အခြားသော အစိတ်အပိုင်းများကို စံနှုန်းအရ အဓိပ္ပာယ်မဲ့သွားစေပါက ယင်းအခြေအနေကို ရှောင်ရှားရန် မသိသာသော အဓိပ္ပာယ်ကို ကောက်ယူရမည် (at 393)။

လင်ဒါဖော့ခ်က နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအတွက် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ကိရိယာများကိုလည်း အသုံးပြုခဲ့သည်။ သူက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် ပထမနှင့် ဒုတိယ အဆင့် စည်းမျဉ်းများကို ခွဲခြားပြခဲ့သည်။ ပထမ အဆင့် စည်းမျဉ်းများက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူကို မည်သို့ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုရမည်ကို ပြောပြပြီး ဒုတိယ အဆင့် စည်းမျဉ်းက ပထမ အဆင့် စည်းမျဉ်းနှစ်ခုအကြား ပဋိပက္ခ ဖြစ်သည့် ရလဒ် ထွက်ပေါ်လာပါက မည်သို့ ဖြေရှင်းရမည်ကို ရေးသားထားသည့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဖြစ်သည်။ ယခင်က မဆွေးနွေးဘူးသည့် ထိုကိစ္စရပ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး သူက အမှုများကို ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း အတတ်ပညာသည် ဥပဒေ စာချုပ်စာတမ်းတွင် အသုံးပြုထားသော ဥပဒေ ဘာသာရပ်တစ်ခုနှင့် VCLT ၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း စံနှုန်း ကိုးကားဖွယ်ရာများကို အာရုံစိုက်ရန်သာမက ခေတ်ပေါ် ဘာသာဗေဒကလည်း အထောက်အကူပြုနိုင်သည်ဟု သူက နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေများအား သတိပေးခဲ့သည်။ ဥပမာ ‘အန်ဒါသည် ပါးစပ်ထဲတွင် သွားတုဖြင့် ခွေးတစ်ကောင်နောက်သို့ ပြေးလိုက်ခဲ့သည်’ (at 35) ဟူသည် စာကြောင်းတွင် အဓိပ္ပာယ် နှစ်မျိုး ရှိနိုင်သည်။ ခွေး (သို့) အန်ဒါတွင် သွားတု ရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘာသာဗေဒ ပညာရပ်က ထိုအဓိပ္ပာယ် နှစ်ခုအကြား မည်သည်က ပို၍ သင့်လျော်သော ရွေးချယ်မှု ဖြစ်သည်ကို ရှင်းပြနိုင်သည်။

သို့ရာတွင် လင်ဒါဖော့ခ်က သူ၏ နည်းပညာ အရောအစပ်ကို လုံလောက်စွာ ရှင်းလင်းစွာ ရှင်းမပြခဲ့ပေ။ လေ့လာသုံးသပ်သည့် ပုံစံတစ်ခု ဖော်ထုတ်ရမည့်အစား စာအုပ်က VCLT ၏ အဆင့်များကိုသာ လေ့လာပြထားသည်။ ဗန်ဒမ်းကမူ ၎င်းနှင့် ကွဲပြားခြားနားစွာပင် ဆုံးဖြတ်ချက် ပြန်လည် လေ့လာရေး အဖွဲ့၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု အလေ့အကျင့်များမှ အဓိက ပုံစံများကို အခြေခံကာ လေ့လာသုံးသပ်မှုတွင် ပို၍ တန်ဖိုးရှိသော ချဉ်းကပ်ပုံ တစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။

လင်ဒါဖော့ခ် အနေဖြင့် သူ၏ စည်းမျဉ်း ၄၄ ခုကို အမျိုးအစားများ ခွဲခြားကာ ယင်းတို့ကို စနစ်တကျ အုပ်စုများ စုစည်းနိုင်ပါက ပို၍ အသုံးဝင်ပေမည်။ ထို့ပြင် ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူများအတွက် အသုံးဝင်သော လက်တွေ့ လမ်းညွှန်မှု ဖြစ်စေရန် စည်းမျဉ်းများက များပြားလွန်းနေသည်။ ယင်းမှာ လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်သူများက ရိုးရှင်းမှုကိုသာ လိုလားသည့် အချက်နှင့် ဖီလာနေသည်။ VCLT ဖြစ်လာမည့် မူကြမ်းများ ပြင်ဆင်ခဲ့စဉ်က ILC က အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုနိုင်မည့် စည်းကမ်း အရေအတွက်ကို ကန့်သတ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ လင်ဒါဖော့ခ်ကမူ ဆန့်ကျင်ဘက် ချဉ်းကပ်ပုံကို ပြုလုပ်ခဲ့လေသည်။

လင်ဒါဖော့ခ် စာအုပ်၏ အဆန်းသစ်ဆုံး အပိုင်းမှာ ခေတ်ပေါ် ဘာသာဗေဒက ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းကို မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်ကြောင်း ဆန်းစစ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဋိညာဉ်များသည် ထပ်ဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုရေးသားမှုများကို စုစည်းထားခြင်း ဖြစ်သည် (at 30)။ သူက စာသားတစ်ခု၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ထုတ်ခြင်းတွင် ဘုံကုဒ်တစ်ခု အသုံးပြုကာ သတင်းစကားကို ဖော်ထုတ်သည့် ကုဒ်သတ်မှတ်သည့် မော်ဒယ်ကို ရှင်းပြခဲ့သည်။ ယင်းမော်ဒယ်ကို အသုံးပြုပြီး အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုပါက ‘မှန်ကန်သော တန်ဖိုး’ တစ်ခု ထွက်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည် (at 44)။ ကုဒ်မော်ဒယ်သည် မှန်ကန်သော အဖြေ တစ်ခုသာ ရှိသည်ဟူသည့် အဆိုနှင့် ဆင်တူသည်။ လင်ဒါဖော့ခ် ပိုသဘောကျသည့် မော်ဒယ်မှာ ကောက်ချက်ချ မော်ဒယ် (inferential model) ဖြစ်ပြီး ယင်းမော်ဒယ်က သတင်းစကား တစ်ခုကို နယ်ခံ အခြေအနေနှင့် လိုက်၍ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ယင်းသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းက အမျိုးစုံ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်၍ ရသော အကြောင်းအရာများအကြား နောက်ခံ အခြေအနေ အဓိပ္ပာယ်ကို လိုက်၍ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုမှုကို ရွေးချယ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည် (at 43)။¹⁴ ကောက်ချက်ချ မော်ဒယ်သည် သံသယထားသည့် အမြင်နှင့် ဆက်စပ်နေသည်။

ဗန်ဒမ်း၏ စာအုပ်သည် အကောင်းဘက်မှ ဆိုရသော် လေ့လာခဲ့သည့် စာအုပ်များ အားလုံးအကြား အကျဉ်းမြောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။ ရှုပ်ထွေးပြီး အသေးစိတ်ကျသော နိုင်ငံစုံ ပါဝင်သည့် ပဋိညာဉ်များကို အခြေခံ၍ သူက သမိုင်းတစ်လျှောက် အပြင်းထန်ဆုံး အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် အလေ့အကျင့်များထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည့် WTO Appellate Body (AB) ဆုံးဖြတ်ချက် ပြန်လည် လေ့လာရေး အဖွဲ့၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှုကို လေ့လာသည်။ စာရေးသူသည် WTO ၏ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးမှ လက်တွေ့ဖြစ်နေသည်ကို ကောင်းစွာ နားလည်ကြောင်းကို

¹⁴ Cf. also Bianchi, ‘Textual Interpretation and (International) Law Reading: the Myth of (In)determinacy and the Genealogy of Meaning’, in P. H. Bekker, R. Dolzer, and M. Waibel, *Making Transnational Law Work in the Global Economy: Essays in Honour of Detlev Vagts* (2010), at 34.

ယင်းစာအုပ်က ပြသနေပြီး လေ့လာမှုများတွင် အမှန်တကယ် လိုအပ်နေသည့် ကွက်လပ်ကို ဖြည့်ပေးသည်။ သူက WTO ၏ တရားစီရင်မှုကို စနစ်တကျ လေ့လာဆန်းစစ်ခဲ့သည်။ ဗန်ဒမ်းက WTO ၏ တရားစီရင်မှုများသည် အလွတ်သဘောဆန်သည် (non-formalism) ကို တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ သူမ အဓိက ထောက်ပြသည့် အချက်မှာ AB သည် ၎င်း၏ တရားဝင်မှုကို တည်ဆောက်ရန်နှင့် တရားစီရင်မှုကို ဈေးကွက်မြှင့်တင်သည့် အနေဖြင့် (at 54) VCTL ၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း စည်းမျဉ်းများကို လိက်နာသော်လည်း VCLT ကို ကိုးကားပြီး နည်းနာပိုင်းအရ အလွန်အကျွံ ကျိုးကြောင်းပြခြင်း (at 292) (သို့) VCLT စည်းမျဉ်းများကို မလိုအပ်ဘဲ ကြည့်ကောင်းအောင် အသုံးပြုခြင်းကို ရှောင်ကျဉ်သည်။ ဗန်ဒမ်းက အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး ဆိုင်ရာ နားလည်သဘောခြင်း အပိုဒ် ၃(၂) က WTO ၏ ဥပဒေသည် ယင်းအဖွဲ့အစည်းအတွင်း၌သာ သီးသန့် ရှိနေသည်ဟု စွပ်စွဲမှုများ ထွက်ပေါ်စေခဲ့သော်လည်း WTO ၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း အလေ့အကျင့်များသည် နိုင်ငံတာ ဥပဒေတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ခိုင်မာနေပြီး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။¹⁵

AB က အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအတွက် WTO သီးသန့် စည်းမျဉ်းများ ချမှတ်ခဲ့ခြင်း (သို့) ထိုစည်းမျဉ်းများကို အသုံးပြုရန် မြှင့်တင်ခဲ့ခြင်း မရှိဟု သူက တွေ့ရှိခဲ့သည် (at 60)။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် ဖြစ်စဉ်တွင် AB က ထိရောက်ပြီး နောက်ခံ အခြေအနေနှင့်ညီသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှုကို အသုံးပြုသည် (အပိုဒ် ၂)။ ဗန်ဒမ်းက WTO ဥပဒေတွင် စာသားချည်းသက်သက်ကိုသာ အလေးထားသည့် သဘောတရား (plain meaning doctrine) မတွေ့ရသလောက် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ AB သည် သဒ္ဒါနှင့် စကားလုံး ဖွဲ့စည်းပုံများကို အရမ်း အလေးထားခြင်း မရှိ (at 224)။ အပေါ်ယံတွင် အစောပိုင်းက AB သည် အဘိဓာန် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းများအပေါ် လွန်စွာ မှီခိုခဲ့ပြီး အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း တာဝန်သည် စာသားနှင့် စပြီး စာသားနှင့် ဆုံးသည် ဟူသည့် မှားယွင်းသော ကောက်ချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည် (at 225)။ အဘိဓာန်များကို အလွန်အကျွံ အသုံးပြုခြင်းမှာ AB က ခန့်မှန်း၍ ရခြင်းကို ပေးစွမ်းလိုပြီး စိတ်ထင်သလို လုပ်ဆောင်သည် ဟူသည့် အမြင်များကို ပြောင်းပြန်လှန်ပစ်လိုခြင်းဖြင့် (at 273) WTO ၏ တရားစီရင်ရေး အခန်းကဏ္ဍနှင့် ဥပဒေ ဖန်တီးရေး အခန်းကဏ္ဍတို့အတွက် တရားဝင် ဖြစ်မှုကို မြှင့်တင်လိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အမှုများ အားလုံး နီးပါးတွင် အဘိဓာန်မှ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်များကို နောက်ခံ အခြေအနေကို လိုက်၍ ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုသည်။ AB က VCLT အပိုဒ်

¹⁵ အပိုဒ် ၃ (၂) က ‘WTO ၏ အငြင်းပွားမှု ဖြန်ဖြေရေး စနစ်သည် နိုင်ငံပေါင်းစုံ ကုန်သွယ်ရေး စနစ်တွင် လုံခြုံမှုနှင့် ခန့်မှန်းရနိုင်မှုကို ပေးစွမ်းသည့် အဓိက အရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်များက ထိုစနစ်သည် အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများကို သဘောတူညီချက်များတွင် ပါရှိသည့် အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များအား ထိန်းသိမ်းပေးခြင်းနှင့် ထိုသဘောတူစာချုပ်များမှ တည်ဆဲ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို နိုင်ငံတာ ဥပဒေ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်း စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ ရှင်းလင်းပြရာတွင် တွင် အထောက်အကူပြုသည်ဟု အဖွဲ့ဝင်များက လက်ခံထားကြသည်။’

၃၁ နှင့် ဆက်စပ်ပြီး ခွင့်ပြုနိုင်သည့် နောက်ခံ အခြေအနေကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လက်တွေ့နောက်ခံ အခြေအနေများကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားကာ လစ်ဘရယ် အယူအဆကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ သူမက AB သည် ကမ္ဘာ့ ပြဿနာ အသစ်များကို တုံ့ပြန်ရန် မူဝါဒ နယ်ပယ် အသစ်များ ဖန်တီးခြင်း၊ WTO ဥပဒေ၏ အတားအဆီးများကို ကျော်လွှားခြင်း၊ ထိရောက်သော စည်းကြပ်မှု၊ အနာဂတ်အတွက် လစ်ဘရယ်ကျသော ကုန်သွယ်ရေး စနစ် တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် လျင်မြန်ပြီး သင့်လျော်သော အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး စနစ် အသက်ဝင်လာစေရေး (at 298 ff) ကဲ့သို့သော WTO ၏ စနစ်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများနှင့် ရည်မှန်းချက်များ ဖော်ထုတ်ရာတွင် အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ကြောင်းလည်း တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ခြုံပြောရလျှင် သူမက AB ၏ တရားစီရင်ရေးသည် ဘက်ညီမှုကို မှန်ကန်စွာ ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

WTO ဥပဒေတွင် စနစ်ခွဲများ ရှိပြီး VCLT ၏ အပိုဒ် ၃၁-၃၃ မှ ဆုံးဖြတ်ချက် အများအပြားကို တရားဝင် လိုက်နာကျရသော်လည်း AB ၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရေး နည်းလမ်းများသည် အထွေထွေ (ခေလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ) နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင်လည်း ခိုင်မာစွာ တည်ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဗန်ဒမ်းက သူမ၏ စာအုပ်ကို နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း သုတေသနနှင့် သီးသန့် ခွဲခြားထားခြင်း မရှိဘဲ ဆက်စပ်မှုများ ပြုကာ ရေးသားထားသည်။ ဗန်ဒမ်း၏ စာအုပ်က WTO ဆုံးဖြတ်ချက် ပြန်လည် လေ့လာရေး အဖွဲ့၏ ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၏ အနားသတ်အတွင်း၌ပင် ရှိနေပြီး နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်ရေးမှ အထွေထွေ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ အထိ ပါဝင်နေခြင်းကို မသိမသာ ချီးကျူးထားသည်။ သူမ၏ စာအုပ်က နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် ပျံ့ကြွနေခြင်းများကို ဆန့်ကျင်ထားပြီး ကိစ္စရပ်များ စုစည်းမှုကို အားပေးထားသည်။ သူမက WTO ၏ တရားစီရင်မှုသည် နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်မှု နယ်ပယ်ထက် ကျော်လွန်၍ လွှမ်းမိုးမှုရှိလာခြင်းမှာ ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအပေါ် AB ၏ စည်းကမ်းနှင့် ညီပြီး နောက်ခံအခြေအနေကို လိုက်သည့် ချဉ်းကပ်ပုံကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ကျယ်ပြန့်သော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း အလေ့အကျင့်က ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ အထွေထွေ ဥပဒေကို အရောင်အဆင်း၊ အရသာထည့်ပေးလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည် (at 237, 380)။¹⁶

ဗန်ဒမ်းက လိုက်လျောညီထွေသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု စည်းမျဉ်းဟူသည့် AB ဖော်ထုတ်ခဲ့သော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရေး စည်းမျဉ်းအသစ်ကိုလည်း ဖော်ပြခဲ့သည် (at 285-292; 357-374)။ ထိုစည်းမျဉ်းအရ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူသည် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ရလဒ်များ ဆုပေါင်းခြင်းနှင့်

¹⁶ AB Report, *United States - Import Prohibition of Certain Shrimp and Shrimp Products*, WT/DS58/AB/R, adopted 6 Nov. 1998, at para. 153.

နောင်လာမည့် ပဋိညာဉ်များတွင် ၎င်း၏ သက်ရောက်မှုများ (at 292)။ WTO သဘောတူညီချက်များတွင် ပါဝင်သော အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များကို ကာကွယ်ရန်တို့အား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရသည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ၊ နိုင်ငံတကာ တရားများနှင့် ခုံရုံးများ၏ စနစ်ခွဲများအကြား အပြန်အလှန် အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် အမျိုးမျိုးသော သဘောတူစာချုပ်များ၏ ထိရောက်မှုသည် အဓိကထားပြီး တစ်ဖွဲ့ တစ်မျိုးစီ ဖြစ်သော ပျံ့ကြွမှုများအား အားမပေးပေ (at 285)။ သူမက နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွင်း အကြောင်းအရာ ပုံစံများကို အကဲဖြတ်သည့် အတွင်းမှ အပြင် ချဉ်းကပ်ပုံနှင့် အကြောင်းအရာ ပုံစံကို နိုင်ငံ၏ သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့် နိုင်ငံတကာ အထွေထွေ ဥပဒေတွင် တစ်ချိန်တည်း အကဲဖြတ်သည့် အပြင်မှ အတွင်း ချဉ်းကပ်ပုံ တို့ကိုလည်း ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ အပိုဒ် ၃၁ (၃) (ဂ) က WTO ဥပဒေကို နိုင်ငံတကာ အထွေထွေ ဥပဒေတွင် တွဲဆက်သည့် အခန်းကဏ္ဍကို ယူထားသည် (at 375)။ ဤအပိုဒ်ကို လိုက်လျောညီထွေသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု ရရှိရန် ရည်ရွယ်ချက် သက်သက်ဖြင့် အသုံးပြုခြင်းတော့ မရှိပေ။ စနစ်တကျ ပေါင်းစပ်ခြင်းတွင် အခရာကျသည့် အရာများမှာ အထွေထွေ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း နည်းလမ်းများ ဖြစ်သည်။ အခြေအနေကို လိုက်၍ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၊ နောက်ဆက်တွဲ အလေ့အကျင့်များ၊ အထူး အဓိပ္ပာယ်များ၊ ထိရောက်မှုနှင့် အသံတိတ်နေမှုတို့သည်ပင်လျှင် ပို၍ အရေးကြီးသည့်တိုင် တန်းတူ အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍများ ရှိကြသည်။

၄။ ကန့်သတ်သော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် သက်ရောက်မှုကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း

အော်ရာဒီလာရိုဗီဇီ၏ စာအုပ်မှာ အရေးပါသည့် အကြောင်းအရာ တစ်ခုမှာ သက်ရောက်မှုကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း စည်းမျဉ်းဖြစ်သည်။¹⁷ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း အားလုံးအတွက် အခြေခံမှာ ပဋိညာဉ်များမှ စာသားများနှင့် သက်ရောက်မှု စည်းမျဉ်းများ ဖြစ်ကြသည်။¹⁸ သူ၏ အဆိုအရ ‘သက်ရောက်မှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းသည် အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ မူရင်း သဘောတူညီချက်များကို မမှန်ကန်သော၊ စိတ်ကူးယဉ်သော ပုံစံမျိုးဖြင့် မဟုတ်ဘဲ ထိရောက်စွာ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်’ (at 394)။ စည်းမျဉ်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ မည်သည်ကို အမှန်တကယ် သဘောတူခဲ့သည်ကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းဖြင့် (at 397) သဘောတူညီချက်ကို အဖွဲ့ဝင်များအကြား သဘောတူထားတုန်းက သကဲ့သို့ သက်ရောက်မှုကို တင်ပြရန် ဖြစ်သည်။ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ အနေဖြင့် အပြည့်အဝ သက်ရောက်မှု မရှိသေးသော ပဋိညာဉ်ကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ဟု သူက ဆိုသည် (*ibid.*)။ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း

¹⁷ Cf. Crema, ‘Disappearance and New Sightings of Restrictive Interpretation(s)’, 21 *EJIL* (2010) 681, at 694.
¹⁸ Cf. Lauterpacht, ‘Restrictive Interpretation and the Principle of Effectiveness in the Interpretation of Treaties’, 26 *BYBIL* (1949) 284.

မရှိသော စည်းမျဉ်းတစ်ခု ဖြစ်သည့် ကန့်သတ်သော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု (*in dubio mitius* - သံသယ ရှိသည့် အခါ ပို၍ လျော့လျော့ပေါ့ပေါ့ လုပ်ဆောင်ခြင်း) သည် သက်ရောက်မှု အပေါ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု၏ မူကွဲ တစ်ခု ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံများ၏ အချုပ်အခြာ အာဏာကို အလွန်အကျွံ လေးစားလိုက်နာခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည် (Gardiner, at 53; Orakhelashvili, at 413; Van Damme, at 61)။ သံသယ ရှိသည့်အခါ ပို၍ လျော့လျော့ပေါ့ပေါ့ လုပ်ဆောင်ခြင်းက ပို၍ ကျယ်ပြန့်သော ရည်မှန်းချက် ရှိသောကြောင့် ယင်းကို ပဋိညာဉ်၏ အကြောင်းအရာ၊ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ညီမျှခြင်း ချ၍ မရပေ (Gardiner, at 200)။

စကူရာ (Schreuer) က သက်ရောက်မှု အပေါ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုပုံ နှစ်မျိုးအား ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ပထမ ပုံစံက အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုသူကို ပြဋ္ဌာန်းချက်၏ အဓိပ္ပာယ် ထိပါးစေသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှုမျိုးကို ရှောင်ကြဉ်ခိုင်းထားသည်။ ဒုတိယ ပုံစံက အမြင့်မားဆုံးသော အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ပေးနိုင်ရန် ပြည့်စုံသော (သို့) အကျယ်ချဲ့ထားသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း စည်းမျဉ်း ဖြစ်သည်။ သူက အဆိုပါ ချဉ်းကပ်ပုံသည် သံသယ ဝင်နိုင်သော တန်ဖိုးများ ရှိပြီး လက်တွေ့တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုခြင်း မရှိဟု ဆိုသည်။¹⁹ ထိုကဲ့သို့ လွန်စွာ ကျယ်ပြန့်သော သက်ရောက်မှုအပေါ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းများသည် အိုဟောင်းသွားပြီ ဖြစ်သည်။ VCLT ကို ရေးသားစဉ်ကပင် အထူးကိုယ်စားလှယ် ဝဲလ်ဒေါ့ခ် (Waldock) က ဥပဒေအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော သက်ရောက်မှု စည်းမျဉ်းက ကျယ်ပြန့်သော အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုမှုများ ပေါ်ပေါက် လာစေမည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်ခဲ့သည်။²⁰

အော်ရာဒီလာရှီဗီလီက စကူရာ ဖော်ထုတ်ခဲ့သော ဒုတိယပုံစံကို ပို၍ လက်ခံသည်။ အမှု တစ်ခုတွင် သက်ရောက်မှုကို မည်ကဲ့သို့ သတ်မှတ်နိုင်မည် ဆိုသည့်အပေါ် သူ၏ အမြင်က ရှေ့နောက်မညီဟူသည့် စွပ်စွဲမှုများကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေနှင့် ဆက်စပ်ထားသော မျှတပြီး တန်းတူညီညည့် ဆက်ဆံမှု အပေါ် ကျဉ်းမြောင်းသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု ကဲ့သို့သော သူလက်ခံထားသော နိုင်ငံတကာ တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ဖြစ်ပါက အော်ရာဒီလာရှီဗီလီက ယင်းရလဒ်ကို သက်ရောက်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး အောင်မြင်မှု ရရှိခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ တစ်ဘက်တွင်မူ စီရင်ဆုံးဖြတ်သူများက ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်အရ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုသည် ကြားနာမှုပြုသည့် နိုင်ငံအတွင်း ကျူးလွန်မှသာ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို

¹⁹ Cf. Schreuer, 'Comments', in R. Hoffman and C. Tams (eds), *International Investment Law and General International Law: From Clinical Isolation to Systemic Integration* (forthcoming 2011), at 2.
²⁰ Third Report of the Special Rapporteur, Sir Humphrey Waldock (Sixteenth Session of the ILC (1964)), Doc. A/CN.4/167 and Add.1-3, ILC Yb. 1964, II, 5, at 60-61; cf. also Fitzmaurice, 'Vae Victis or Woe to the Negotiators: Your Treaty or Our "Interpretation" of It?', 65 *AJIL* (1971) 358, at 373.

ထိရောက်စွာ ကုစားပေးရန် လိုအပ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည့် ဂျုန်းစ် နှင့် ဆော်ဒီ အာရေဗျ (Jones v. Saudi Arabia) အမှုကဲ့သို့သော သူမကြိုက်မနှစ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သည့်အခါတွင်မူ သူက တရားရုံးသည် သက်ရောက်မှု စည်းမျဉ်းကို လျစ်လျူရှုသည်ဟု ဝေဖန်ခဲ့သည်။ စာရေးသူသည် (လူ့အခွင့်အရေး နယ်ပယ် ကဲ့သို့သော) သက်ရောက်မှု စည်းမျဉ်းကို အလေးထားသော အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းများနှင့် (ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကဲ့သို့သော) မူဝါဒ အကျိုးစီးပွားများက လွှမ်းမိုးမှု ရှိသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတို့အကြား ယိမ်းယိုင်နေပုံ ရသည်။ သက်ရောက်မှု ဥပဒေကို အသုံးပြုသင့်၊ မသင့်နှင့် မည်သို့ အသုံးပြုမည်တို့က တစ်သီးပုဂ္ဂလ အမြင်များ ဖြစ်သည်။²¹ အော်ရာဒီလာ့ရှီဗီလီက သက်ရောက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ကျယ်ပြန့်သည့် ပုံစံကို သုံးသင့်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း ရှေ့နောက်မညီမှုများက အော်ရာဒီလာ့ရှီဗီလီ ထင်မြင်ထားသော အကျယ်ရှိသည့် အထွေထွေ စည်းမျဉ်းတစ်ခုကို ထွက်ပေါ်စေနိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ သံသယ ဝင်ဖွယ် ရှိသည်။

အော်ရာဒီလာ့ရှီဗီလီ၏ စာအုပ်သည် အတိတ်ကို ပြန်လေ့လာသည့် သဘောလည်း ပါသည်။ စာအုပ်က ရှေးယခင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းများ၊ အထူးသဖြင့် ဆာ ဟာရှ်လော်သာပတ်ချ် (Sir Hersch Lauterpacht) ၏ နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ဥပဒေ၏ တာဝန် (The Function of Law in the Internaitonal Community) နှင့် သူ၏ ကန့်သတ်သော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းများကို အာရုံစိုက်ထားသည်။²² ၁၉၆၉ ခုနှစ်မှ အဲလ်ဖရက် ဗာဒရော့စ် (Alfred Verdross) ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေဆိုင်ရာ လေ့လာချက်သည် ဓလေ့ထုံးတမ်း ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နောက်ဆုံး ရေးသားချက်ဟု ဆိုနိုင်သည်။²³ သို့ရာတွင် နောက်ပိုင်း လေ့လာမှုများကိုလည်း အလေးထားသင့်သည်။ ဥပမာ Christian Tam ၏ *erga omnes* မှ Nikolas Sturchler ၏ အင်အားသုံးရန် ကြိုးပမ်းခြင်း စာအုပ် (သို့) Anne-Marie Slaughter ၏ စည်းကြပ်ရေး ကွန်ရက်များ အကြောင်း ရေးထားသည့် *tour de force* စာအုပ်များကို လေ့လာခြင်းက အကျိုးများ နိုင်သည်။²⁴

မည်သည့် စာရေးသူကမျှ မကြာသေးမီက ထွက်ရှိထားသော လေ့လာချက်များ အားလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် မဖြစ်နိုင်သော်လည်း စာဖတ်သူများအတွက်မူ စာအုပ်သည် ခေတ်ပေါ် လေ့လာရေးသားမှုများနှင့် ကွာဟနေသည်ဟု ထင်စေသည်။ ကျေနပ်ဖွယ် ကောင်းသည်မှာ

²¹ Van Damme, at 281 ('the evaluation of an interpretation as restrictive or liberal is subjective') and 294.
²² H. Lauterpacht, *The Function of Law in the International Community* (1933); Lauterpacht, *supra* note 17, at 48.
²³ Verdross, 'Entstehungsweise und Geltungsgrund des universellen völkerrechtlichen Gewohnheitsrechts', *ZaöRV* (1969), 635; but see Roberts, 'Traditional and Modern Approaches to Customary International Law: A Reconciliation', 95 *AJIL* (2001) 757 as an example of influential scholarship with which Orakhelashvili does not engage.
²⁴ C.J. Tams, *Enforcing Obligations Erga Omnes in International Law* (2005); N. Stürchler, *The Threat of Force in International Law* (2007); and A.-M. Slaughter, *A New World Order* (2005).

အမှုများမှာမူ ထိုကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ ၂၀၀၇ ခုနှစ်အထိ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ရွေးချယ် တင်ပြသည့် ချဉ်းကပ်ပုံကြောင့် နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ကွန်ရက်များက ဖန်တီးခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာ ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် စည်းမျဉ်းများ၊ အခြားသော စည်းကြပ်ရေးဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ ဖန်တီးရေးတွင် ဖြစ်ပွားသော ကိစ္စရပ် အသစ်များအား မည်သို့ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရမည် ဟူသည့်အပေါ် စာအုပ်က အနည်းငယ်သာ ဖော်ပြနိုင်သည်။ ဤသည်မှာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများကို အပြည့်အစုံ ဖော်ပြရန် ရည်ရွယ်ထားသော စာအုပ်၏ ရည်မှန်းချက်ကို မပြည့်မီဟု ဆိုနိုင်သည်။

၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ဆာ ဟာ့ရှ်လော်သာပတ်ချ် ဆောင်းပါး ရေးသားခဲ့ချိန်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ယနေ့ခေတ် သက်ရောက်မှု စည်းမျဉ်း၌ အကန့်အသတ်များ ပို၍ ရှိသည်။ မကြာခဏဆိုသလို ကျွန်ုပ်တို့ လက်ထက်တွင် တွေ့ရသော အဆင့်မြင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများ (ဥပမာ WTO ဥပဒေ) က အမျိုးမျိုးသော အကျိုးစီးပွားများကို အလဲအလှယ် ပြုကြသည်။ ဥပမာ အချို့သော သွင်းကုန်များအပေါ် အခွန် ကောက်ခံသည့် WTO ၏ စည်းမျဉ်းက အချို့သော စီးပွားရေးသမားများကို ထိခိုက်စေပြီး အချို့အတွက် အကျိုးများစေသည်။ ဥပဒေစည်းမျဉ်း အများစုသည် အလဲအလှယ်များ ပါဝင်ပြီး အမြဲတမ်းနီးပါးလိုပင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ခက်ခဲသည်။ သက်ရောက်မှု၏ အကန့်အသတ် ပုံစံ နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေများ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရာတွင် အသုံးဝင်သည့် ကိရိယာ တစ်ခု ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ကျယ်ပြန့်သော ပုံစံမှာမူ အကြောင်းအရာ တစ်မျိုးတည်းအပေါ် စံနှုန်း နှစ်မျိုးထားခြင်းနှင့် ရှေ့နောက်မညီခြင်း ကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးကို ဆိုက်ရောက်သွားစေနိုင်သည်။ သက်ရောက်မှုကို အဓိက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရေး စည်းမျဉ်းတစ်ခုအဖြစ် ပြန်လည် ဖော်ထုတ်ခြင်းမှာ အတိတ်ကို ပြန်လည် တူးဆွခြင်း ဖြစ်သည်။ သက်ရောက်မှုအတွက် ကျယ်ပြန့်သော စည်းမျဉ်းလိုခြင်း ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေစနစ် ဖွံ့ဖြိုးမှု မရှိသေးကြောင်းကို ပြသနေပြီး အကန့်အသတ် အခန်းကဏ္ဍသာ ရှိခြင်းက စနစ်မှာ ပို၍ ရင့်ကျက်လာပြီး ပြည်တွင်း ဥပဒေများနှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာ ရှိနေခြင်းကို ပြသသည်။

သက်ရောက်မှုသည် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် အခန်းကဏ္ဍ တစ်ခုရှိသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းမှာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေမှ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အသုံးပြုသင့်သည့် နည်းလမ်းများ ဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု အားလုံး (သို့) အများစုကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်သည့် မျက်လှည့်ဆန်သော နည်းလမ်းတစ်ခုတော့ မဟုတ်ပေ။ ဗန်ဒမ်းက သက်ရောက်မှု၏ အန္တရာယ်ကို အသိအမှတ်ပြုထားသည် (at 281 ff)။ သက်ရောက်မှုက စည်းမျဉ်းတစ်ခု၏ အမှန်တကယ် သဘောတူညီချက်ကို ဖယ်ရှားပစ်နိုင်ပြီး အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသူကို 'WTO ၏ ဥပဒေများအား

ပြုပြင်ရေးသားသူ (သို့) ဥပဒေပြုသူ တစ်ဦးအဖြစ် လုပ်ဆောင်ခွင့် ပြုသွားနိုင်စေသည် (at 297)။ သူမက သက်ရောက်မှုအပေါ် ကန့်သတ်ထားသော သဘောတရားသည် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရေးတွင် ကဏ္ဍ အမျိုးမျိုး လုပ်ဆောင်ပြီး WTO ၏ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရေး ဖြစ်စဉ်တွင် ပျံ့နှံ့ပါဝင်လျက်ရှိသည် ဟု ရှင်းပြခဲ့သည်။

သက်ရောက်မှု စည်းမျဉ်းသည် မကြာခဏဆိုသလို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် လွတ်လပ်သော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ (ပါဝင်သူများ၏ ရည်ရွယ်ချယ်များ အပါအဝင်) အတည်ပြုပေးသော (သို့) ပြင်ဆင်ပေးသော ကိရိယာ၊ အခြားသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု ရလဒ်များကို ယှဉ်၍ အကဲဖြတ်နိုင်သော စံနှုန်း၊ စာချုပ်စာတမ်းကို တရားဝင်စေခြင်း၊ ပဋိညာဉ်များ၏ ရှုပ်ထွေးသော ကွန်ရက်များအကြား ဆက်စပ်မှု ရှိနေစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ တန်ဖိုးများကို အလေးစိုက်ရန် (သို့) တန်ဖိုးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို လျှော့ချရန် ကိရိယာ တစ်ခု၊ ဖြစ်ရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပွားပြီး နောက်ပိုင်းမှ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှုအား ကျိုးကြောင်းပြရန် စသည့် အခန်းကဏ္ဍများတွင် ပါဝင်သည်။ ယင်းမှာ ပဋိညာဉ်၏ နောက်ဆုံး အဓိပ္ပာယ်ကို ကျိုးကြောင်းပြနိုင်သည့် အရာပင် ဖြစ်သည် (at 284)။ သူမက AB ၏ တရားစီရင်ရေးသည် WTO အဖွဲ့ဝင်များ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် လုပ်ဆောင်ရမည့် တာဝန်များအကြား ခွဲခြားထားသောကြောင့် WTO ဥပဒေတွင် သက်ရောက်မှု စည်းမျဉ်းကို တစ်သမတ်တည်း သုံးခဲ့ခြင်း မရှိဟု ဆိုသည်။ ထို့ပြင် သက်ရောက်မှုကို အသုံးပြုခြင်းအပေါ် ကောင်းမွန်သည့် အမြင် မရှိဘဲ မယုံကြည်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ သက်ရောက်မှုသည် နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားရသော သဘောတရား ဖြစ်ပြီး တိတိကျကျ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆို၍ မရပေ။ တစ်ခါတရံ သက်ရောက်မှုနှင့် ပြောင်းလဲမှု ရှိသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှုများအကြား ဆင်တူသည်များ ရှိသည် (at 284)။

၅။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုနိုင်သည့် အာဏာ ခွဲဝေထားခြင်း

အော်ရာဒီလာ့ရိုဗီလီက အလိုအလျောက် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် အလွယ်တကူ ပြောင်းလဲသွားနိုင်ခြင်းအပေါ် သံသယရှိသည်။ ယင်းက နိုင်ငံတကာ တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုနှင့် ဥပဒေအရ သေချာမှု ရှိခြင်းကို ထိခိုက်စေသည်ဟု ဆိုသည်။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အခြားသူများမှာ သူ့အမြင်နှင့် ကွဲပြားနိုင်သည်။ အလိုအလျောက် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် သဘောတရား စတင်ချိန်မှ ယနေ့ခေတ်အထိ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ အစီအစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်း အင်္ဂါရပ် တစ်ခု ဖြစ်သည်ကို သူက အသိအမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ ယင်းမှာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် ပုံသေ တရားစီရင်သူ မရှိခြင်း၏ သဘာဝအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာသော သက်ရောက်မှု တစ်ခုသာ ဖြစ်သည် (Kolb, at 3)။ မရှိမဖြစ် တရားစီရင်မှု နယ်ပယ် မရှိသော

ဥပဒေစနစ်တစ်ခုတွင် နိုင်ငံများသည် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရန် တရားဝင် ဖြစ်ပြီး သင့်တော်သော အခန်းကဏ္ဍ တစ်ခုကို ယူထားကြသည်။ သေချာသည့် အချက်မှာ နိုင်ငံများသည် ထိုကိစ္စရပ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး တရားဝင်ဖြစ်သည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိသည်။ ထိုကိစ္စရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေတာဝန်များကို ကိုယ်တိုင် စီမံခန့်ခွဲကြသည်။

သမားရိုးကျ အမြင်မှာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို ဖန်တီးခြင်းက နိုင်ငံများ လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ကိစ္စ ဖြစ်ပြီး အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်းတို့က နိုင်ငံတကာ တရားရုံးများ၊ ခုံရုံးများ၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။ ဆာဟာ့ရှ်လော်သာပတ်ချ်က *နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းတွင် ဥပဒေ၏ တာဝန်* ဆောင်းပါး၌ ‘တရားစီရင်ရေး ဆုံးဖြတ်ချက်များက တည်ဆဲ ဥပဒေများကို အသုံးပြုခြင်းထက် အနာဂတ်ဥပဒေများအတွက် အရင်းအမြစ် ဖြစ်လာသည့် မသိသာသော ဖြစ်စဉ်သည် ဆန်းပြားသော အရာ တစ်ခု ဖြစ်သည်။ တရားရုံး၏ ပြောဆို ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် သက်သေ အဖြစ် (သို့) ၎င်းတို့နှင့် ဆင်တူသော နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအဖြစ် ဖြစ်လာမည်လား ဟူသည့်အပေါ် သေချာ မသိရှိနိုင်ပေ။’²⁵

ထိုကဲ့သို့ လက်တွေ့ သဘောအရ ကိုးကားစရာ ဥပမာ ဖြစ်လာနိုင်သည့် တန်ဖိုးက နိုင်ငံတကာ ဥပဒေမှ အခြေခံ ကဏ္ဍတစ်ခု ဖြစ်သည့် သဘောတူညီမှုကို ကာကွယ်ရန် ရေးဆွဲထားခဲ့သည့် အငြင်းပွားမှု ပြင်ပတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်သည် မည်သည့် သက်ရောက်မှုမျှ မရှိစေရ ဟူသည့် ယခင်က စည်းမျဉ်း တစ်ခုနှင့် ထိပ်တိုက်တွေ့လာသည်။ ICJ သဘောတူ စာချုပ်၏ အပိုဒ် ၅၉ က “တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် တရားပြိုင်များအကြားနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုမှ လွဲ၍ မည်သည့် စည်းနှောင်မှု ရှိသော အကျိုးဆက်မျှ မရှိစေရ” ဟု ဆိုထားသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံများက ၎င်းတို့ ထုတ်ဖော် သဘောတူညီထားသော ကိစ္စရပ်များမှ လွဲ၍ အခြားသော ပြဋ္ဌာန်းချက် တစ်ခုကို အသုံးပြုမည် ဆိုပါက ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆန့်ကျင်ကြသည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို ကိုးကားစရာ ဥပမာယူခြင်း သဘောတရားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲခြင်းကိုလည်း ကန့်ကွက်ကြသည်။

အဆိုပါ သဘောထား နောက်ခံအခြေအနေတွင် ²⁶ ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၏ အရေးပါသော လက်ရှိမေးခွန်းတစ်ခုမှာ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် ဥပဒေ ဖန်တီးခြင်း တာဝန်ကို တရားစီရင်သူများနှင့် နိုင်ငံများအကြား မည်ကဲ့သို့ ခွဲဝေနေသနည်း ဟူသည့် မေးခွန်းဖြစ်သည်။

²⁵ Lauterpacht, *supra* note 21, at 21.
²⁶ A. Boyle and C. Chinkin, *The Making of International Law* (2007), at 268; Roberts, ‘Power and Persuasion in Investment Treaty Arbitration: The Dual Role of States’, 104 *AJIL* (2010) 179, at 188.

အန်သီယာ ရောဘတ် (Anthea Robert) က ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဆိုင်ရာ အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး လက်တွေ့သဘောအရ ကိုးကားစရာ ဥပမာကို မှီခိုလွန်းအားကြီးပါက အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည်နှင့် ကွဲလွဲပြီး²⁷ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ကိုးကားမှုများအား အခြေခံထားခြင်းက အခြေမခိုင်သည့် အနေအထား တစ်ခု ဖြစ်နေပေလိမ့်မည်။ ယင်းဖြစ်စဉ်က အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အလေ့အကျင့်များ (သို့) မျှော်မှန်းချက်များ မပါဝင်သည့် တရားရုံးများနှင့် ဥပဒေ ပညာရှင်များအကြား အပြန်အလှန် တုံ့ပြန်ချက် ပေးနေသည့် စနစ်တစ်ခုသို့ ဆိုက်ရောက်သွားလိမ့်မည်။²⁸ သူမက နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များ၊ အလေ့အကျင့်များ အတွက် လမ်းကြောင်းများ ဖန်တီးပေးခြင်းဖြင့် နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာ ခုံရုံးများအား အာဏာခွဲဝေမှုကို ပြန်လည် တည့်မတ်ရန် အကြံပြုခဲ့သည်။ အခြား မလေ့လာရသေးသည့် ရှုထောင့် တစ်ခုမှာ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် နိုင်ငံတော် မဟုတ်သည့် ဇာတ်ကောင်များ ပါဝင်သည့် ကဏ္ဍ ဖြစ်သည်။ ဗန်ဒမ်းက ကမ္ဘာ့ ကုန်သွယ်ရေး စနစ်၊ ပြည်တွင်း အခြေပြု စနစ်များတွင် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေး အလေ့အကျင့်များသည် WTO သဘောတူညီချက်များ အောက်ရှိ နိုင်ငံများ၏ ကတိကဝတ်များကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုရာ၌ သက်ရောက်မှု မရှိကြောင်း ပြသခဲ့သည် (at 268)။ မေးခွန်း ရှိလာသည်မှာ လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းစီက အဓိက အခန်းကဏ္ဍအဖြစ် ပါဝင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အနုညာတ စီရင်ခြင်းများတွင်ရော ယင်းအခြေအနေမှာ မှန်ကန်မှု ရှိပါသလား။ တရားဝင် မျှော်မှန်းချက်များ (သို့) လူ့အခွင့်အရေး လှုပ်ရှားသူများ၏ သွယ်ဝိုက် လုပ်ဆောင်ချက်များက သက်ရောက်မှု ရှိပါသလား။

ဂါဒီနာက နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များနှင့် အလေ့အကျင့်များသည် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဆွေးနွေးမှုများအတွက် အရေးပါကြောင်း ထောက်ပြခဲ့သည်။²⁹ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များသည် ပုံစံ အမျိုးမျိုး ရှိသည်။ ပုံစံထက် အကြောင်းအရာက ပိုအရေးကြီးသည် (Gardiner, at 216-219)။ နောက်ဆက်တွဲ အလေ့အကျင့်၏ ဘောင်နယ်နိမိတ်မှာ ပြောင်းလဲလွယ်သည်။ အထူးသဖြင့် အလွယ်သဘော သဘောတူညီချက်များ ပါဝင်လာသောအခါတွင် ဖြစ်သည် (Gardiner, at 222)။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၏ အရင်းအမြစ် အနေဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူများသည် နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များနှင့် အလေ့အကျင့်များကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားရသည် (Gardiner, at 204-208)။ WTO ၏ အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး၌ နောက်ဆက်တွဲ အလေ့အကျင့်ကို

²⁷ *Ibid.*, at 179.
²⁸ *Ibid.*, at 190.
²⁹ *Ibid.*, at 198; Treaties over Time In Particular: Subsequent Agreement and Practice, in ILC, Report of the Work of the Sixtieth Session, Annex A. UN GAOR, 63d Sess., UN DOC A/63/10 (2008).

အသုံးပြုပုံအား ဗန်ဒမ်းက *EC - Chicken Cuts* အမှုဖြင့် ဥပမာ ပြသည်။ ဆားသိပ်ထားသော ကြက်သားနှင့် ပတ်သက်၍ သင့်လျော်သည့် အကောက်ခွန် အမျိုးအစား သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော အငြင်းပွားမှုတွင် မေးခွန်းမှာ EC က ဆားသိပ်ထားသော ကြက်သားတုံးများကို အမျိုးအစားခွဲခြားသည့် အလေ့အကျင့်သည် သင့်လျော်သော နောက်ဆက်တွဲ အလေ့အကျင့်အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသလားဟူသည့် မေးခွန်း ဖြစ်သည်။ ဆုံးဖြတ်သူများက ထိုသို့ အလေ့အကျင့် ရှိသော နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံတည်း ရှိလေရာ WTO အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ၏ အလေ့အကျင့်သည် လုံလောက်သည်ဟု ယူဆခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် AB က နောက်ဆက်တွဲ အလေ့အကျင့်အတွက် ထိုကဲ့သို့ ကျယ်ပြန့်စွာ သတ်မှတ်ခြင်းအား ပယ်ချခဲ့သည်။ WTO အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံထက် ပို၍ ဆားသိပ်ထားသော ကြက်သားတုံးများကို အမျိုးအစားခွဲခြားသည့် အလေ့အကျင့် လိုအပ်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။³⁰ ဂါဒီနာက ‘ပဋိညာဉ်သည် အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအကြား နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက် တစ်ခု ဖြစ်လေရာ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှု တစ်ခုကို သဘောတူလိုက်ခြင်းက အခြားသော ဖြစ်နိုင်သည့် အဓိပ္ပာယ်များကို အဆုံးသတ် ပစ်လိုက်သည်’ ဟု ဆိုသည် (at 32)။ သူ၏ စာအုပ်မှ အမှု လေ့လာသုံးသပ်သည့် အပိုင်းတွင် သူက နောက်ဆက်တွဲ အလေ့အကျင့်များနှင့် သဘောတူညီမှုများအပေါ် သိသိသာသာ အလေးစိုက်ထားပြီး (at 216-243) နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များနှင့် ပဋိညာဉ် မူလ ရေးဆွဲစဉ်က သဘောတူညီကဲ့သော အချက်များအကြား သက်ရောက်မှု ကွာခြားပုံ၊ မည်သည့် အခြေအနေများတွင် ပို၍ အလွတ်သဘောဆန်သော နားလည်မှု ယူခြင်းများကို အသုံးပြုသည် တို့ကို လေ့လာခဲ့သည်။

သူက အစောပိုင်း ပဋိညာဉ်များတွင် ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းခြင်း၊ ချဲ့ထွင်ခြင်း (သို့) ထပ်တိုးခြင်းတို့ကို အမြဲ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ခွဲခြားထားခြင်း မရှိဟု ဆိုသည်။

၆။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေ၏ သီးသန့် စကြာဝဠာ

ခြုံပြောရသော လေ့လာခဲ့သော စာအုပ်များသည် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် လူမှုသိပ္ပံ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် တရားသူကြီးများ၊ ဖြေရှင်းသူများ ကဲ့သို့သော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူများ၏ အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍ ဆွေးနွေးရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ကြသည်။ စီးပွားရေး ကဲ့သို့သော လူမှုသိပ္ပံ ဘာသာရပ်များကို ထည့်သွင်းရန် ကြိုးပမ်းမှုများသာ ယာယီသာ ဖြစ်ပြီး ပါးစပ်အပြောထက် မပိုခဲ့ပေ (ဥပမာ Gardiner, at 7)။ လင်ဒါဖော့ခ်၏ ဘာသာဗေဒ အကြောင်းအရာမှ လွဲ၍ အခြားသော စာအုပ်များတွင် လူမှုသိပ္ပံ ရှုထောင့်များ ပျောက်ဆုံးနေသည်။ ကော့ဘ်၏ အခြေအနေကိုလိုက်သော ချဉ်းကပ်ပုံက အတွေးအခေါ်

³⁰ AB Report, *EC - Chicken Cuts*, adopted 27 Sept. 2005, WT/DS286/AB/R, at para. 259.

အဆင့်တွင် လူမှုသိပ္ပံ အမြင်များ ပါဝင်ဖို့ ဖွင့်ပေးထားသည်။ သူက ဘာသာပြန်ဆိုခြင်းသည် စာသားရော စာသားထက်ပိုသော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းများပါ ပါဝင်သည့် များပြားသော လုပ်ဆောင်ချက်များ ဖြစ်လေရာ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် တိကျသည့် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက် မရှိဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည် (Kolb, at 11)။ သူက ခေတ်အဆက်ဆက် ဥပဒေတွင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းများကို လေ့လာ၍ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် ဥပဒေ သဘောတရား၏ လွှမ်းမိုးမှုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းထဲမှ ၎င်း၏ အခန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ တာဝန် တစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် သူက ‘အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် အခြားသော အကြောင်းအရာ ကိစ္စရပ် တစ်ခု၏ တာဝန်သာ ဖြစ်လေရာ ၎င်းကို အခြား အကြောင်းအရာများမှ ခွဲခြားထား၍ မရ’ ဟု နိဂုံးချုပ်ခဲ့သည်။ ထို ‘အခြား အကြောင်းအရာများ’ မှာ အရေးပါပြီး ကြီးမားသော အရာ ဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ ဥပဒေ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းမှ ဥပဒေ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ၎င်းတို့ တာဝန်များနှင့် ပတ်သက်၍ လူတစ်ဦး ထားရှိသည့် သဘောတရား ဖြစ်သည်။ ပညာရပ်သက်သက်သာ ဖြစ်သော အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း သီအိုရီဟူ၍ မရှိပေ’³¹ (at 16)။

ကောဘ်၏ အဆိုအရ အခြားဥပဒေများ အားလုံးနည်းတူ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေသည် အနုပညာ အတွက် အနုပညာ (*l’art pour l’art*) ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအပါအဝင် ဥပဒေသည် တစ်ခုတည်း သီးသန့်ဖြစ်သော သဘောတရား သိပ္ပံ ဘာသာရပ် တစ်ခု မဟုတ်ပေ။ ဥပဒေသည် ကျယ်ပြန့်သော လူမှုသိပ္ပံနှင့် ပြည်တွင်း ဥပဒေစနစ်များဆိုင်ရာ စကြာဝဠာထဲမှ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုသာ ဖြစ်ပြီး အဆိုပါ စကြာဝဠာမှ ထုတ်ယူခြင်း၊ ယင်းကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်သည်။ သီးသန့် ခွဲခြား နေထိုင်ခြင်းက နိုင်ငံတကာ ဥပဒေကို ကျဆုံးစေလိမ့်မည်။³² အော်ရာဒီလာ့ရှ်ဗီလီကမူ ပြည်တွင်း ဥပဒေနှင့် လူမှုသိပ္ပံတို့ကို ပေါင်းစပ်ခြင်းအား ခွင့်မပြုသင့်ဟု ဆိုထားသည်။ အဆိုပါ ချဉ်းကပ်ပုံကို အောက်ပါ အဆိုတွင် တွေ့နိုင်သည်။ “ပဋိညာဉ် မူဘောင်များထဲမှ ဥပဒေ မဟုတ်သည့် အရာများကို သေချာ၊ အဆင့်ဆင့် ဆန်းစစ်ပြီးမှသာ ထည့်သွင်းသင့်သည်။ ယင်းတို့က သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ စည်းမျဉ်းများ၏ ကျိုးကြောင်း ဆက်စပ်မှုကို ထိခိုက်စေနိုင် သောကြောင့် တားဆီးရမည် ဖြစ်သည်။” (at 207)။

စာအုပ်ခြောက်အုပ်လုံးကို ဥရောပကို အခြေခံထားပြီး ဥရောပတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့သည့် စာရေးဆရာများက ရေးသားခဲ့သည်။ ပညာရှင်များ ကိုးကားခဲ့သော စာတမ်းများကလည်း

³¹ ‘[L]’interprétation ne peut se concevoir isolément. Elle n’est en définitive qu’une fonction d’autre chose. Cet autre chose est vraiment quelque chose d’essentiel, oui d’énorme: c’est la conception qu’on se fait du droit tout entier, de sa place dans la société et de ses fonctions propres. Il n’y a pas de théorie de l’interprétation purement technique.’ (my translation).
³² Cf. J. von Kirchmann, *Von der Wertlosigkeit der Jurisprudenz als Wissenschaft* (1848).

ဥပဒေအလေ့အကျင့်များ ရေးသားသည့် စာရေးဆရာများထံမှ ဖြစ်သည်။ ဥပဒေ ရီရယ်လစ်ဇင် (သို့) New Haven School ကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအပေါ် အမေရိကမှ ဥပဒေအရ တွေးခေါ်ပုံများကို ထည့်သွင်း ပေါင်းစပ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ခြင်း မရှိကြပေ။³³ နောက်ဆုံးတွင် တူညီသော ရလဒ်များ ထွက်ပေါ်လာနိုင်သည့်တိုင် အဆိုပါ အတွေးအခေါ် သဘောတရားများနှင့် အသေအချာ ဆက်စပ်ရေးသားခြင်းက လေ့လာနေသော ကိစ္စရပ်များအတွက် လွန်စွာ အကျိုးရှိပေမည်။

အော်ရာခီလာရှီဗီလီက ဥပဒေ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် မူဝါဒ ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းများ၏ သင့်တင့်သော အခန်းကဏ္ဍအပေါ် ပေါ့ပေါ့တန်တန်သာ သဘောထားသည်။ သူ့အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသကဲ့သို့ ဥပဒေနှင့် ဥပဒေ မဟုတ်သည်ကို ခွဲခြားရန် စည်းမျဉ်းမရှိပေ။ ဘောင်နယ်နိမိတ်မှာ ပြောင်းလဲနေသည်။ တန်ဖိုး အကဲဖြတ်မှုများက အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်စဉ်တွင် မည်သည့် အခန်းကဏ္ဍကမှ မပါဝင်သင့် ဟူသည်မှာလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိပေ။ လက်တွေ့တွင် တန်ဖိုး အကဲဖြတ်မှုများသည် ပြည်တွင်း ဥပဒေ စနစ်များ နည်းတူ နိုင်ငံတကာ စီရင်ဆုံးဖြတ်မှုများတွင် မကြာခဏဆိုသလို မပြောင်းလဲသည့် လက္ခဏာ တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့က WTO AB ၏ အစောပိုင်း တရားစီရင်မှုအကြောင်း ဗန်ဒမ်း ပြောပြခဲ့သလို တရားဝင် ဖြစ်ခြင်း၊ လက်တွေ့သက်သေပြခြင်း ပုံစံများအဖြစ် ပြောင်းလဲထားနိုင်သည်။

ပညာရပ် အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသူများ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ထိုက်သင့်သလောက် အရေးမစိုက်ထားကြပေ။ ဒက်လစ်ဗက် (Detlev Vagts) ၏ အဆိုအရ ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းသည် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် အသိုင်းအဝိုင်းရှိ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပမှ ဇာတ်ကောင် အမျိုးမျိုး အကြား ဆက်သွယ်ဖလှယ်ခြင်းဖြင့် ထွက်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။³⁴ ထိုချဉ်းကပ်ပုံက စာသားအပေါ် အာရုံစိုက်နေခြင်းမှ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ဇာတ်ကောင်များအပေါ် အာရုံစိုက်မှုအား ပြောင်းလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဗက်က အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် အသိုင်းအဝိုင်းကို အောက်ပါ လက္ခဏာများဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခဲ့သည် (၁) ယေဘုယျ (သို့) နောက်ခံ တူညီမှု ရှိခြင်း - တူညီသော ဘာသာစကားနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ရှိကြခြင်း၊ တူညီသော ဘဝပုံစံတွင် ပါဝင်နေကြခြင်း၊ (၂) အသိုင်းအဝိုင်း အဖွဲ့ဝင်များ တွေ့ကြုံရသည့် အကန့်အသတ် နယ်နိမိတ်များကို လက်ခံထားခြင်း၊ (၃)

³³ E.g., M.S. McCougal, H.D. Laswell, and J.C. Miller, *The Interpretation of International Agreements and World Public Order - Principles of Content and Procedure* (1967).
³⁴ Vagts, "Treaty Interpretation and the New American Ways of Law Reading", 4 *EJIL* (1993) 480.

အလေ့အကျင့်ကအတွင်း အမှန်တရားကဲ့သို့သော အလေ့အကျင့် လိုအပ်သည့် အခြေအနေများကို ဘုံလက်ခံ အသိအမှတ်ပြုထားခြင်း၊ (၄) အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် အသစ်တီထွင်ခြင်းတို့အကြား ကွာခြားချက်ကို ဖော်ထုတ်ရန် စာသားရှိခြင်းနှင့် ယင်းကို ဖတ်ရှုခြင်းတို့ လိုအပ်သည်ကို အနိမ့်ဆုံး အနေဖြင့် သဘောတူထားခြင်း တို့ ဖြစ်ကြသည်။³⁵ ဤအမြင်နှင့် အခြားဆင်တူသော အမြင်များအကြား ဆွေးနွေးထားမှုကိုမူ ရှာမတွေ့သေးပေ။

၇။ နိဂုံး

အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၏ လက်တွေ့ အခန်းကဏ္ဍဖြစ်သည့် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေး၊ နိုင်ငံများနှင့် အခြားသော နိုင်ငံတကာ ဇာတ်ကောင်များအတွက် တည်ငြိမ်မှုနှင့် ခန့်မှန်းရလွယ်မှုတို့ကို ဖော်ဆောင်ပေးခြင်းဟူသည့် ကဏ္ဍမှာ ယခင်ကထက် ပို၍ အရေးကြီးလာသည်။³⁶ လောလောလတ်လတ် လေ့လာထားမှုများ အများအပြား ရှိသော်လည်း အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအား လေ့လာခြင်းသည် ကောင်းစွာ ဖောက်ထားပြီး လမ်းကြောင်းပေါ်တွင် လျှောက်နေခြင်းနှင့် တူညီသည်။ ထို့ကြောင့် မူရင်း အမြင်မှာ ရှားပါးသည်။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအကြောင်း ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ရေးသားမှုများတွင် ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းဆိုင်ရာ အတွေးအခေါ် သီအိုရီ အပုံအပင်ကို ထပ်ပေါင်းထည့်ခြင်းသာ ဖြစ်သွားနိုင်သည်။³⁷ ထို့ကြောင့် ဗန်ဒမ်းက ‘အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး သီအိုရီများ (သို့) နည်းလမ်းများ ထပ်ထည့်ခြင်းက ယခင်က အငြင်းအခွန်များကို နားလည်စေရေးတွင် အကျိုးရှိကောင်း ရှိပေလိမ့်မည်၊ သို့ရာတွင် လက်တွေ့ တန်ဖိုး မရှိလှပေ။’ (at 379) ‘အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၏ အချို့သော ကိစ္စရပ်များသည် သီအိုရီဖြင့် ဖြေရှင်း၍ မရပေ’ ဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည် (at 382)။ ဂါဒီနာနှင့် ဗန်ဒမ်း စာအုပ်များ ကဲ့သို့သော လေ့လာခဲ့သော စာအုပ်ချို့က ယင်းအချက်ကို မလုပ်ဘဲ ရှောင်ရှားနိုင်ခဲ့ပြီး အခြားသူများမှာမူ မရှောင်ရှားနိုင်ခဲ့ပေ။

ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၏ လက်ရှိ အခြေအနေကို သိရှိလိုသူများအတွက် ဂါဒီနာ၏ စာအုပ်က စတင်သင့်သည်။ ဂါဒီနာ၏ စာအုပ်သည် လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်သူများအတွက် ခြုံငုံသုံးသပ်မှု ပေးမည်ဟူသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကိုမူ ပြည့်မီခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ ထိုရည်မှန်းချက်အတွက် သူရေးသားထားသည်များမှာ အသေးစိတ်ဆန်လွန်းပြီး အဆင့်ဆင့် လမ်းညွှန်ချက်များ အလုံအလောက် ပေးမထားပေ။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ နိုင်ငံတကာ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းမှ

³⁵ *Ibid.*, 480.

³⁶ Arsanjani and Reisman, ‘Interpreting Treaties for the Benefit of Third Parties: The “Salvors’ Doctrine” and the Use of Legislative History in Investment Treaties’, 104 *AJIL* (2010) 597, at 597.

³⁷ V. Lowe, *International Law* (2007), at 74, cited by Gardiner, at xv; Crawford, ‘Foreword’ to Van Damme, at ix (‘if interpretation describes what the DSU does all the time, then the schools can be left to their distinctions’).

ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအတွက် ထိုစာအုပ်မှာ ကောင်းမွန်သည့် လက်စွဲစာအုပ် တစ်အုပ် ဖြစ်သည်။ ဂါဒီနာသည် သူပိုနှစ်သက်သော ချဉ်းကပ်ပုံကိုလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားပေ။ များသောအားဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုသည့် ချဉ်းကပ်ပုံ အများအပြားကို တင်ပြကာ ယင်းတို့အကြား ရွေးချယ်မှု ပြုထားပေ။ ဤသည်မှာ အားသာချက်ရော၊ အားနည်းချက်ရော ဖြစ်နိုင်သည်။ အာရာတို (Arato) မှတ်ချက်ပြုသည့်အတိုင်း ဂါဒီနာသည် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သူများကို အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သို့ လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်သင့်သည်ကို လမ်းညွှန်မှု မပေးခဲ့ပေ။ သို့သော် ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ကိုးကားရန် မြောက်များစွာသော အချက်များကို ပေးခဲ့သည်။³⁸ အော်ရာဒီလာရှီဗီလီ (အပိုင်း ၄ နှင့် ၅)၊ ဗန်ဒမးနှင့် ဂါဒီနာတို့၏ စာအုပ်များသည် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်နေသူများအတွက် အသုံးအဝင်ဆုံး စာအုပ်များ ဖြစ်သည်။ အလားတူပင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေတွင် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းအား နှံ့နှံ့စပ်စပ် နားလည်စေရန် ကြိုးပမ်းနေသော ပညာရှင်များအတွက်လည်း အသုံးဝင်သည်။ ထိုစာအုပ်များ အသုံးဝင်ရသည့် အကြောင်းအရင်း တစ်ခုမှာ မူရင်း အရင်းအမြစ် အများအပြားကို လေ့လာထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထိုမျှ များပြားသော အရင်းအမြစ်များကို ဖတ်ရှုနိုင်သော ပုံစံဖြင့် တင်ဆက်နိုင်သည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ရေးသားပုံကိုတော့ လေးစားရမည် ဖြစ်သည်။

လင်ဒါဖော့ခ်၊ ဖာနန်ဒက်ဇ်နှင့် ကော့ဘ်တို့၏ စာအုပ်များမှာမူ ပို၍ သီအိုရီဆန်သည်။ လင်ဒါဖော့ခ်နှင့် ဖာနန်ဒက်ဇ်တို့၏ စာအုပ်များသည် ပို၍ သက်တမ်းတိုပြီး သီးသန့် စိတ်ဝင်စားမှု အတွက်သာ သင့်လျော်မည် ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်း၏ နောက်ခံ အချက်များ ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို လေ့လာထားသည့်အတွက် ကော့ဘ်ကို ချီးကျူးသင့်သည်။ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုမှုအပေါ် ကော့ဘ် ရေးသားချက်၏ အားသာချက် နောက်တစ်ခုမှာ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတို့အကြား တူညီသည့် အချက်များနှင့် ကွဲပြားချက်များကို ဆွဲထုတ်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ကော့ဘ်၏ စာအုပ်က အခြားစာအုပ် နှစ်အုပ်ထက် ပိုကောင်းမွန်ပြီး ပို၍ အသေးစိတ် ဖတ်ရှုသင့်သည်။

ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းဆိုင်ရာ မေးခွန်းများနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ဗန်ဒမး၏ WTO တရားစီရင်ရေးကို အသေးစိတ် လေ့လာခြင်းသည် နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်ရေး ဆိုင်ရာ ရှေ့နေများအတွက် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းရုံသာမက ပဋိညာဉ် အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုခြင်းတွင် ယေဘုယျ ကိုးကားစရာပါ ဖြစ်လာနိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်ရေး ဥပဒေကို ယခင်က

³⁸ Arato, 'Book review of Treaty Interpretation by Richard Gardiner', 43 *NYU J Int'l L & Politics* (2011) 101 ('a truly greater reference work for the advocate, and a great start for the interpreter': at 106).

ထိတွေ့မှု မရှိဖူးသူများ အတွက်လည်း ယင်းစာအုပ်က အဆင့်မြင့် မိတ်ဆက် စာအုပ် ဖြစ်သည်။ နယ်ပယ်အသစ်တစ်ခုကို လေ့လာရာတွင် WTO တရားစီရင်ရေး ဝင်္ကံဘာကို ကျွမ်းကျင်သူ တစ်ဦးက လမ်းညွှန်ပေးခြင်းထက် မည်သည့်အရာက ပိုကောင်းနိုင် ပါမည်နည်း။ ထိုစာအုပ် ရှိပါက လူသစ်များရော၊ ကျွမ်းကျင်သူများပါ အခြေအနေကို ခြုံငုံ နားမလည်နိုင်စရာ မရှိတော့ပေ။